

SIIRTOLAISUUS

MIGRATION

4/2020

KOTOUTUMINEN

1. KOTOUTUMINEN TAPAHTUU AINA PAIKALLISTASOLLA
2. REFLECTIONS ON BEING A MIGRANT IN HELSINKI AND FINLAND'S MIGRATION STRATEGY
3. DEPORTATION MIGHT BE THE WORST ANSWER

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -käyttöluvalla. Tarkastele käyttö lupaa osoitteessa <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

46. vuosikerta / Volume 46
ISSN 0355-3779 (painettu)
ISSN 1799-6406 (verkkójulkaisu)

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Saara Pellander

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Kirsi Sainio

Toimittajat / Editors

Marja Tiilikainen
Elli Heikkilä
Miika Tervonen

Taitto / Layout

Kirsi Sainio

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti
Migration Institute of Finland

Tilaushinta / Subscriptions

4 numeroa / nummer / issues
20 € / vuosi / år / year

Painopaikka / Print

Painosalama Oy

Yksittäisten kirjoittajien mielipiteet ovat heidän omiaan.

SISÄLTÖ

3

SAARA PELLANDER

Näkökulmia integraatioon pandemian värittämänä aikana

5

SARI VANHANEN

Integration 2020 -tapahtuma tarjosi laajan koosteen kotoutumisen teemoista

6

HEIKKI KERKKÄNEN

Kotoutuminen tapahtuu aina paikallistasolla

9

MIRKKA VUORENTO & PEKKA KETTUNEN

Kotoutuminen Suomessa

12

NILAY KILINC

“Mind the Migrant”

18

TOBIAS PÖTZSCH

Critical Social Inclusion

22

MAILI MALIN

Pakolaistaustaisten nuorten aikuistuminen Suomessa ja muissa Pohjoismaissa

26

ABDIRASHID A. ISMAIL

Deportation might be the worst answer

30

RITI ESBERG

Iranista Suomeen muuttaneiden naisten sosiaaliset suhteet ja niiden merkitys yhteiskuntaan kiinnittymisessä

32

KOLUMNI: ANTERO LEITZINGER

Kekkonen perintö maahanmuutolle

34

COLUMN: ELLI HEIKKILÄ

Labour Market Outcomes among Refugee Youth in the Nordic countries

36

KIRJA-ARVIOT

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
Migration Institute of Finland
Hämeenkatu 13, 20500 Turku
Finland

Puh. / Tel.
+ 358 2 2840 440
kirsi.sainio@utu.fi
siirtolaisuusinstituutti.fi
migrationinstitute.fi

PÄÄKIRJOITUS

Saara Pellander

VTT, Toimitusjohtaja
Siirtolaisuusinstituutti
saara.pellander@migrationinstitute.fi

Kuva: Katja Illner.

Näkökulmia integraatioon pandemian värittämänä aikana

Avainsanat: kotoutuminen, muuttoliike, integraatio, kotouttaminen

Kun aloin suunnitella tätä Siirtolaisuus–Migration-lehden numeroa, huomasin, että suurin osa meille lehteen tarjotuista artikkeleista käsitteli tavalla tai toisella kotoutumista, joten tästä tulikin kotoutumiseen liittyvä teemanumero! Tekstit käsittelevät aihetta monesta eri näkökulmasta. Tobias Pötzschin pureutuu kriittisesti väitöskirjansa perustuvassa tekstissään koko kotoutumisen käsitteeseen ja tarjoaa sosiaalisen inklusion (inclusion/inkludering) käsitettä sen tilalle. Kotouttamistyön taustalla piilee usein ajatus olemassa olevasta kulttuurista, johon ”toisen” tulisi mukautua. Kun fokuksen kääntää siihen yhteiskuntaan, johon toisten on tarkoitus sopeutua, on myös aiheellista kysyä, miten hyvin yhteiskunta itse on valmis kohtaamaan toiseutta ja kohtelemaan ihmisiä tasa-arvoisesti. Heikki Kerkäinen muistuttaa kotoutumistyötä tekevien perspektiivistä siitä, että kotoutuminen on muutakin kuin työllistymistä. Nilay Klinc tarkastelee Suomen maahanmuuttostrategiaa hiljattain Ruotsista Helsinkiin muuttaneen korkeasti koulutetun henkilön silmin. Hänen tekstistään näkyy kuulumisen kyseenalaistamisen, näkyväksi tekemisen ja näkyväntömyyden ristiriitoja. Maili Malin kertoo piakkoin päättyvästä CAGE hankkeesta, jossa on vertailtu pakolaistaustaisten nuorten aikuistumista pohjoismaissa. Vaikka Suomen koulutusjärjestelmä on saanut kansainvälisissä vertailuissa lähinnä kehuja, Suomeen alaikäisinä muuttaneiden osalta se ei näytä tasoittavan koulutuseroja. Riti Esberg osoittaa väitöskirjansa luento pohjautuvassa artikkelissaan, kuinka pitkäaikainen ja mo-

nitahoinen prosessi islamintaustaisten naisten integroituminen on. Abdirashid Ismail tarkastelee paperittomina Suomessa elävien tilannetta. Hän peräänkuuluttaa muutosta maahanmuuttopolitiikkaan ja oleskelulupakäytäntöihin, jotka ovat sekä inhimillisesti että taloudellisesti kestäättömiä. Mirkka Vuorento ja Pekka Kettunen tarjoavat tutkimuskatsauksen kotouttamisen edistämiseen liittyvästä tutkimuksesta. Lisäksi numerossa on useita lyhyempiä tekstejä aiheen ympäriltä, kuten Sari Vanhasen katsaus Integration 2020 tapahtumaan, sekä kolumneja ja kirja-arvosteluja.

Myös Siirtolaisuusinstituutissa on toimittu pandemian värittämissä olosuhteissa loppusyksyn ajan, mutta onneksi etäyhteydet ovat mahdollistaneet myös laajempien yleisöjen tavoittamisen. ”COVID-19 ja muuttoliike”-webinaarimme keräsi yli 100 osallistujaa. Muuten instituutissa on aloitettu strategian päivittäminen ja odotettu innolla uuden ja täysin uudistetun Siirtolaisrekisterin valmistumista, jonka pitäisi tämän lehden ilmestyttyä olla jo käytössä. Tulevana vuonna on strategian valmistumisen lisäksi suunnitteilla Siirtolaisuus–Migration-lehden lukijakysely, keväällä valmistuu meidän laaja ulkosuomalaisuuskyselymme, ja instituutissa aletaan panostaa entistä enemmän monipuoliseen viestintään ja aloitetaan mm. podcastien teko. Paljon uutta ja innostavaa on siis edessä. Ensin on kuitenkin aika rauhoittua juhlapyhien viettoon poikkeuksellisen vuoden päätteeksi.

In English

This issue is a theme issue around the topic of integration. The texts look into this issue from very different viewpoints. Tobias Pötzsch offers critical perspectives on the concept of integration, and suggests that the concept of social inclusion better grasps also the role that the receiving societies play. Heikki Kerkkäinen reminds us that integration is more than just employment, while Nilay Kilinc takes us on a journey to Helsinki through the eyes of a person who has recently moved to Finland as a high-skilled academic nomad, showing how (in)visibility, otherness and questioning of belonging connect to Finland's Migration Strategy. Maili Malin shows us how the Finnish schooling system, which is acclaimed internationally, does not manage to bridge the gap in schooling trajectories of young people with a refugee background who have moved to Finland as minors. Riti Esberg looks at settlement and integration of women with an Iranian background, while Abdirashid Ismail criticizes Finland's immigration and deportation policies as inhumane and economically

unsustainable. We have Mirkka Vuorento and Pekka Kettunen's overview over literature on the promotion of integration, and shorter texts around the topic such as Sari Vanhanen's overview over the Integration 2020 event that took place at the end of November. In addition, as always, you find the regular columns and book reviews – one of them on a book that deals with the topic of integration.

The pandemic has influenced also the working of the Migration Institute, but moving our activities online has also made it possible to reach larger audiences, such as for the Migration and COVID 19 webinar at the end of November, which attracted over 100 participants. We have also started updating our strategy, and are awaiting keenly the opening of the renewed Emigrant Register, which should already be in use when this paper comes out. We are looking forward to new activities in the upcoming year, such as launching a podcast series and publishing the results of our large questionnaire on Finns abroad. First, it is however time to calm down and enjoy the upcoming holiday season.

Mery Christmas and A Happy New Year! Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta! God Jul och Gott Nytt År!

WITH CHRISTMAS EVE, COMES MANY
A LOVING THOUGHT OF YOU, AND
A HEARTY WISH FOR YOUR HAPPINESS.

Integration 2020 -tapahtuma tarjosi laajan koosteen kotoutumisen teemoista

Sari Vanhanen

YTT, Erikoistutkija, Siirtolaisuusinstituutti
sari.vanhanen@utu.fi

Marraskuun lopulla järjestetty Integration2020 -virtuaalitapahtuma kokosi yhteen lukuisan osallistujamäärän kotoutumisen parissa toimivia henkilöitä eri aloilta ja alueilta. Huolimatta poikkeusjärjestelyistä – tai ehkä juuri sen ansiosta – kiinnostus tapahtumaa kohtaan oli huomattavan suurta. Virtuaalisesti järjestetty tilaisuus ei rajannut osallistujamäärää siten kuin fyysiset tilat rajoittavat. Ohjelmasisältöjä tapahtumassa toteutettiin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Kaksipäiväisen tapahtuman ensimmäinen päivä jakaantui temaattisesti kuuteen eri kokonaisuuteen: tehokas kotoutumisen alkuvaihe, toimijuus ja osallistuminen, yhteiskunnan vastaanottavuus ja väestösuhteet, terveys ja hyvinvointi sekä osaaminen ja työ. Toisen päivän kattava aihe oli temaattisesti ”kohti inklusiivista yhteiskuntaa”. Päivän ohjelma sisälsi poikkileikkaavia aiheita ja keskustelua sekä koosti yhteen ensimmäisen päivän teemoja.

Jaottelu toi varsin kattavasti esiin kotoutumiskeskustelun eri näkökulmia ja aihepiirejä. Sisällöllisesti teemat olivat erillisiä, mutta myös toisiaan sivuavia ja osin päällekkäisiä. Virtuaalinen toteutus mahdollisti sen, että osallistuja saattoi valita eri teemakokonaisuuksien väliltä ja siirtyä sujuvasti keskustelusta toiseen. Näin ollen jokainen pystyi rakentamaan itselleen räätälöidyn ohjelman oman kiinnostuksensa pohjalta.

Moniääninen kokemuspohja mukana työn ja palveluiden kehittämisessä

Erityisen vahvasti tapahtumassa nousi esiin moniäänisyyden vaatimus. Syrjintä ja rasiset kokemukset olivat keskustelunaiheina tapahtuman eri teema-alueilla. Puheenvuoroissa korostettiin, että kuuluvuuden tunne ja yhteiskunnallinen osallisuus eivät synny itsestään, vaan edellyttävät kanssakäymistä ja aitoa kuulemistä. Näin ollen palveluita ja toimintaa tulee tarkastella kriittisesti sen

suhteen, kenen tarpeita oikeasti kuullaan ja miten nämä otetaan huomioon toteutuksessa. Moniäänisyyden vaatimus korostuu myös sanastossa, käsitteissä ja (ammattillisessa) kielessä, jota käytetään.

Laaja kiinnostus Integration2020 -tapahtumaa kohtaan kertoo siitä, että ajankohtaista ja monipuolista tietoa kotoutumisesta tarvitaan. Ohjelman sisällöissä ja eri puheenvuoroissa yhdistyivät käytännön työn, eri alojen palveluiden, hallinnon ja politiikan sekä monitieteisen tutkimuksen näkökulmat kokemuspohjaiseen keskusteluun. Teemakohtaisesti käsiteltiin sekä viranomaisien että järjestöjen kohtaamia kriittisiä kysymyksiä, onnistumisia ja ongelmakohtia. Ohjelmaan oli ansiokkaasti sisällytetty esimerkkejä eri puolilta maata.

Kotouttamisen kumppanuusohjelma käynnistyy ensi vuonna

Kotoutuminen ja kotouttamistyö ulottuvat eri elämäntilanteille. Vaikka julkisessa keskustelussa ja myös kotoutumisen mittaristossa korostuu työllistyminen (ks. Heikki Kerkkäsen artikkeli tässä lehdessä), kyse on monitahoisesta ja -alaisesta kokemuksesta ja työstä. Tämä korostui myös Integration2020 -tapahtumassa.

Tapahtumassa esiteltiin vuoden 2021 alussa julkistettava kotouttamisen kumppanuusohjelma. Sen valmisteluun on avoimesti kutsuttu kiinnostuneita mukaan. Kumppanuusohjelman taustalla on nykyinen hallitusohjelman tavoite koota eri toimijoita yhä vahvemmin yhteen. Valtakunnallisen verkoston rinnalla käynnistyy myös alueellisten kumppanuusverkostojen kokoaminen. Kumppanuusohjelman toteutusta koordinoi työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa kotouttamisen osaamiskeskus. Lisätietoja ohjelmasta löytyy osoitteesta: <https://kotouttaminen.fi/kumppanuusohjelma>

Heikki Kerkkänen

Maahanmuuttajakoordinaattori
Lohjan kaupunki, hyvinvointitoimiala
heikki.kerkanen@lohja.fi

Kotoutuminen tapahtuu aina paikallistasolla

Avainsanat: kotouttaminen, sosiaalityö, soteuudistus

Kotouttamistoimia suunniteltaessa on huomioitava kunkin henkilön lähtötaso ja elämäntilanne. Sama toimintamalli ei sovi kaikille. Sosiaalipalveluiden rooli kotoutumisen edistämisessä on merkittävä, ja siksi sosiaalipalveluiden järjestämistä vastuuta uudistettaessa on huolehdittava siitä, että henkilöstömitoituksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Kotoutuminen on muutakin kuin työllisyyttä

Usein kotoutuminen ymmärretään ainoastaan työikäisten maahanmuuttajien työllisyyden edistymisenä. Se ei kuitenkaan ole sitä kotouttamislaissakaan. Työllisyys on yksi tärkeä kotoutumisen osa-alue mutta ei ainut, eikä työllistyminen ole synonyymi kotoutumiselle.

Oman työni näkökulmasta kaikkein tärkein asia ihmisen kotoutumisessa on se, että hän osaa toimia itsenäisesti omassa elinympäristössään ikäkauttaan vastaavalla tavalla. Kaikkea ei tarvitse tietää, mutta tärkeää on se, että ihminen löytää jonkin kiintopisteen, osaa hakea tarvitsemansa tiedot oikeista, luotettavista lähteistä eikä jää tyhjän päälle silloin, kun hän apua tarvitsee.

Ihmisen pitää oppia hoitamaan lukuisia eri asioita. Nämä asiat liittyvät niin omaan asuntoon ja sen käyttöön, bussiaikatauluihin, terveyden edistämiseen ja terveydenhuollos-

sa asioimiseen, vapaa-ajan toimintamahdollisuuksiin, lasten asioihin päiväkodissa ja koulussa, viranomaispäätösten ymmärtämiseen, omiin raha-asioihin ja kaikkeen päivittäiseen toimintaan.

Viimeisin kotoutumisen kokonaiskatsaus tarkastelee viittä kotoutumisen osa-alueita: hyvinvointia (esimerkiksi asumisolot), koulutusta ja osaamista, yhteiskunnallista osallistumista, kaksisuuntaista kotoutumista (esimerkiksi valtaväestön asenteet eri vähemmistöryhmiä kohtaan) ja työllisyyttä.

Kotouttamispolitiikan ideaalitalanne väestötasolla on se, että nämä nämä kotoutumisen osa-alueet eivät pysyvästi poikkeaisi eri kieliryhmien kesken. Tätä ideaalitalaa tuskin saavutetaan koskaan jo siitä syystä että ihmisten maassaoloajat vaihtelevat. Ei voi olettaa että vasta maahan tulleet voisi tuosta vain työllistyä, saada C1-tason kielitaitoa tai hankkia tutkintoa. Kaikessa yhteiskunnallisia kehityskulkuja koskevassa tiedossa tärkeää onkin tehdä asianmukaiset vakioinnit ja pidemmän aikavälin tarkastelut: pelkkä yhden vuoden tilanteen tarkastelu ei anna kuvaa siitä, mihin suuntaan yhteiskunnallinen kehitys on kulkemassa.

Kotouttamista koskevien toimien voi katsoa onnistuneen, jos indikaattorit kohenevat vuosien saatossa. Jos ne junaavat paikallaan tai heikkenevät, on selvítettävä mistä tämä johtuu.

Kun otetaan tavoitteeksi ihmisen tietotaitojen vahvistuminen, on tavoitteiden oltava realistisia ja kunkin ihmisen lähtötasot huomioivia. On vahingollista olettaa, että jokaisen pitäisi saavuttaa kolmessa vuodessa samoilla toimenpiteillä sama tietotaitojen taso. Yksi ihminen saattaa vuodessakin oppia ja sisäistää varsin paljon asioita, jos hänellä on entuudestaan paljon koulutusta, jos perhetilanne mahdollistaa täysipainoisen opiskelun ja jos henkilöllä on kyky keskittyä ja sitoutua pitkän tähtäimen suunnitelmiin. Toinen henkilö saattaa tarvita vahvaa ohjausta vielä viiden vuoden maassaolon jälkeenkin, jos etenemistä hidastaa jokin perussairaus, vamma tai trauma ja jos henkilö on maahan tullessa täysin luku- ja kirjoitustaidoton eikä ole käynyt lähtömaassaan mitään kouluja.

Kolme kotoutujien ryhmää: peruskotoutujat, hitaat kotoutujat sekä korkeasti koulutetut

Koen että suomalainen palvelujärjestelmä toimii tällä hetkellä parhaiten peruskotoutujien kohdalla. Peruskotoutujalla tarkoitetaan aikuisten kohdalla perustervettä työkäistä henkilöä jonka kotoutumisprosessi käynnistyy työvoimapoliittisella kotoutumiskoulutuksella verrattain pian, ja joka on sen verran perusterve ja koulutusta omaava, että hän myös pysyy kurseilla, viihtyy niillä, ei ole paljoa poissa ja pystyy rakentamaan jonkinlaista pitkän aikavälin suunnitelmaa. He tuntuvat selvästi hyötävän heille tarjotuista palveluista toisin kuin "hitaat kotoutujat" jotka ovat vaarassa pudota tai korkeasti koulutetut, joille tarjotut palvelut eivät aina vastaa sitä osaamista jota heillä jo entuudestaan on.

Kokemukseni "hitaiden kotoutujien" kohdalla on se, että näitä henkilöitä kyllä pystyisi tukemaan, mutta pelkät lakisääteiset julkiset peruspalvelut eivät tähän taivu. Kotoutumisesta saattavat hidastaa vaikea traumatausta, perhetilanne, olematon koulutusta, yksinäisyys ja monisyiset elämänkulussa kohdatut kivikot jotka ovat luoneet henkilölle elämänhallinnan haasteita.

Monet työkäiset "hitaat kotoutujat" ovat käyneet työvoimapoliittisissa koulutuksissa, mutta opinnot eivät syystä tai toisesta etene. Poissaoloja tulee paljon. Joillakin tapahtuu keskeyttämisä. Ongelmiin puuttumista saattaa vaikeuttaa se, että vaikeudet ja poissaolot koulutuksessa eivät tule ollenkaan niiden tahojen tietoon, joilla olisi mahdollisuus kartoittaa tukimahdollisuuksia ja ottaa ongelmia asiakkaan kanssa puheeksi. Oppilaitos saattaa ilmoittaa ongelmista ainoastaan TE-toimistolle, ja vasta siinä vaiheessa kun keskeyttäminen on ainut vaihtoehto. Sosi-

aalitoimelle tieto oman asiakkaan tilanteesta saattaa tulla vasta sen jälkeen kun oikeus työmarkkinatukeen on TE-toimiston keskeyttämisspätöksen jälkeen katkennut ja KELA on tehnyt ilmoituksen henkilöstä sosiaalitoimeen.

Osalla tietotaitojen kehittymistä hidastaa se, että he eivät ole TE-toimiston asiakkaita ollenkaan eivätkä näin ollen kotoutumiskoulutuksissakaan tai muissa työvoimapoliittisissa toimenpiteissä. Pitkät ajat työvoiman ulkopuolella hidastavat kielen ja yhteiskuntataitojen oppimista. Työvoiman ulkopuolella on paitsi kotiäitejä, myös pitkäaikaisairaita, vammaisia ja työkyvyttömiä henkilöitä sekä ikäihmisiä, joiden kotoutumisen edistäminen on kokonaan kunnan vastuulla. Näille ryhmille pystyy periaatteessa järjestämään kurssuja opetusministeriön "uusi maahanmuuttajakoulutus"-rahoituksella vapaan sivistystyön puitteissa. Haasteena on ennen korona-aikaa ollut tällaisten sairaiden henkilöiden liikkumisen järjestäminen opetuspaikkaan, lastenhoitojärjestelyjen käytännön toteutus ja korona-aikaan se, miten etäopetusta voi järjestää vammaiselle tai sairaalle henkilölle, joka ei osaa käyttää edes puhelimen perustoimintoja. Helposti käy niin, että muutaman yrityksen jälkeen havoituvimmassa asemassa olevat ihmiset jäävät ilman sitä kokonaisvaltaista perehdytystä ja opetusta, jota työvoimaan kuuluvat saavat kotoutumiskoulutuksessa.

Osalla kotoutumista hidastaa ennen kaikkea suomalainen byrokratia. Näin on esimerkiksi henkilöillä, joilla on oleskelulupa ulkomaalaislain §89 perusteella. He tarvitsevat kansainvälistä suojelua, mutta heidän oleskelulupansa ei sisällä työntekooikeutta eikä näin käytännössä myöskään TE-toimiston järjestämiä palveluita.

Paikkakunnilla, joilla on erityistä asiantuntemusta, erityisiä hankkeita ja erityisiä asiantuntijajärjestöjä, heikoistakin lähtökohdista ponnistava henkilö on saattanut päästä eteenpäin. Erot tässä suhteessa paikkakuntien välillä voivat olla suuriakin.

Korkeasti koulutetut maahanmuuttajat ovat oma ryhmänsä. Heillä voi olla maahan tullessa paljon tietoa, toimintakykyä, koulutusta ja tavoitteita, mutta he kohtaavat usein runsaan määrän pettymyksiä, byrokratialoukkua, turhauttavia tilanteita ja myös syrjintää. Kaikkien näiden hankaluuksien kohtaaminen vaatii kovaa iskunsietokykyä, jota ei voi olla kaikilla. Monelle korkeasti koulutetulle on kova pala se, että ulkomailla hankittua tutkintoa tai työkokemusta ei pysty käytännössä juuri hyödyntämään Suomessa ja että suomalaiset työnantajat eivät näytä antavan niille arvoa.

Korkeasti koulutetut ovat usein toimintakykyisiä ja aktiivisia, mutta monen työmarkkina-asema, hyvinvointi ja käytettävissä olevat tulot ovat työkokemukseen, koulutukseen ja tietotaitoihin nähden liian heikolla tolalla, ja tarpeisiin nähden soveltuvia palveluja ei ole saatavilla. Tätä tarpeiden ja tarjonnan välistä vajetta voi tulla täyttämään järjestö väliaikaisen hankerahoituksen turvin, ja usein vain kaikkein isoimmilla paikkakunnilla. Korkeasti koulutettujen tukemisen vahvistamiseksi on siis olemassa paljonkin hyviä käytäntöjä, mutta niitä ei ole käytössä läheskään kaikilla paikkakunnilla eivätkä toiminnot ole vakiintuneita.

Miten kotouttamista tukevat palvelut tulisi organisoida soteuudistuksen jälkeen?

Sosiaali- ja terveystalvueluita koskevat uudistamishankkeet tuovat mukanaan myös kotouttamislain alaisia järjestämistä koskevia muutostarpeita. Tällä hetkellä suurimmassa osassa kuntia kokonaisvastuu maahan muuttaneiden kotoutumisen edistämisestä on kunnallisilla peruspalveluilla. TE-toimisto vastaa ainoastaan työvoimaan kuuluvien henkilöiden työvoimapolitiittisista koulutuksista. Kaikesta muusta kotoutumisen edistämisestä vastaa kunta.

Jos tulevaisuudessa sosiaali- ja terveystalvuelut siirtyvät maakunnan järjestämistä vastuulle, pitää kotouttamislain 2 luvun mukaisen kotoutumista edistävien paikallistason palveluidenkin olla maakunnan järjestämistä vastuulla. Maakunnan tulee tällöin huolehtia siitä, että paikallistasolla on sosiaalitoimen palvelupiste jonka alaisuudessa myös maakunnan maahanmuuttajapalvelut toimivat ja jonne asiakkaat voivat varata ajan sosiaalityöntekijälle tai ohjaajalle ja jossa voidaan palvella päivystysluontoisesti myös ilman ajanvarausta. Kunnassa voi vallan hyvin olla infopiste maahan muuttaneille ja mahdollisesti myös kansainväliseen työnhakuun erikoistunutta International House Helsingin kaltaista ohjaustoimintaa, mutta nämä yleiset ohjaus- ja neuvontapisteet eivät korvaa sitä työtä mitä sosiaalitoimen alaiset toimijat tekevät.

Sotevalmistelussa tulee tietää tarkkaan se, mitä kunnan sosiaalitoimen alaiset maahanmuuttajapalvelut ovat tehneet, jotta uusi järjestäjätaho osaa mitoitaa henkilöstön oikein ja sellaisella henkilöstöllä, jolla on riittä-

vä koulutus, pätevyys ja ammattitaito työtehtävien hoitamiseen. Henkilöstöllä tulee esimerkiksi olla pääsy ohjauksen, neuvonnan ja tuen kannalta välttämättömiin tietoihin. Jos maahanmuuttajapalveluiden henkilöstöllä ei ole pääsyä ulkomaalaisrekisteriin (UMA), Kelan etuustietojärjestelmään (KELMU) ja väestötietojärjestelmään (VTJ), se ei myöskään pysty tekemään työtään.

Osa kotoutumista tukevista päätöksistä vaatii sen, että tiimissä on nimenomaan pätevyyden omaava sosiaalityöntekijä. Esimerkiksi yksintulleiden alaikäisten kotoutumissuunnitelmat sekä täysi-ikäistyneiden nuorten jälkihuoltoon koskevat toimenpiteet vaativat sosiaalityöntekijätasoisien henkilön päätöksen. Kaikessa kotouttamistoimenpiteisiin liittyvässä suunnittelussa pitää ottaa huomioon se, että asiakaskunnasta suurin osa on henkilöitä, jotka eivät omaa minkäänlaisia tukiverkostoja Suomessa. He aloittavat täysin nollasta ja varsinkin erikoissairaanhoidon vaativat henkilöt ja heidän omaisensa saattavat joutua heti varsin vaikeasti avautuvaan byrokratiarumbaun. Perusterveydenhuolto hoitaa yhtä asiaa, vammaispalvelut toista, kotihoito kolmatta, Kela neljättä, HUS tai muu vastaava erikoissairaanhoidopiiri viidettä, koulu kuudetta ja lisäksi on koko joukko muita toimijoita (vuokranantaja, sähköfirma, pankki, TE-toimisto) joiden suuntaan on velvoitteita ja sitoumuksia jotka tulee muistaa. On tärkeää, että on yksi taho, maahanmuuttajapalvelut, jolla on kokonaiskuva asiakasperheen tilanteesta.

Talentia on jo useampi vuosi sitten tehnyt varsin hyvät suositukset sosiaalihuollon henkilöstömitoitusta koskien. Maahanmuuttajatyössä tulee käyttää vaativan ja tiiviin työotteen mukaista henkilöstömitoitusta. Sen mukaan aikuisia asiakkaita voi olla korkeintaan 35 sosiaalityöntekijää tai ohjaajaa kohti. Lasten ja lapsiperheiden kohdalla pitää soveltaa lastensuojelun asiakasmäärien mitoitusta, eli korkeintaan 30 perhettä työntekijää kohti, kun perheessä on korkeintaan 2 lasta.

Kotouttavassa työssä pätevät samat peruseriaatteet kuin kaikessa muussakin työssä. Työn onnistuminen riippuu täysin siitä, että sen tekemiseen on aikaa, työnjako on selkeää, vastuunjako viranomaisen välillä on selkeää, tieto kulkee ajallaan ja turha byrokratia, lain valuvirheet ja tietojärjestelmien ongelmat eivät turhaan estä ammattilaista tekemästä työtään.

Mirkka Vuorento

YTM, Tutkija, Kuntoutussäätiö
mirkka.vuorento@kuntoutussaatio.fi

Pekka Kettunen

VTT, dosentti, Erikoistutkija
Siirtolaisuusinstituutti
pekka.kettunen@migrationinstitute.fi

Kotouttaminen Suomessa – Katsaus vuosina 2013–2020 ilmestyneisiin julkaisuihin

Avainsanat: kotoutumisen edistäminen, kotoutuminen, tutkimusaineistot

Kotoutumisen edistämiseen liittyviä kysymyksiä on Suomessa tutkittu jo pitkään. Tarkastelemme seuraavassa, millaisin aineiston tutkimusta on tehty ja kenen ääntä on kuultu. Tutkimuskatsaus perustuu eri tietokannoista (Finna, Julkari, Arto, Scopus ja Web of Science) tehtyihin hakuihin (suomen-, ruotsin- ja englanninkieliset julkaisut vuosina 2010–2020) sekä poimintoihin Muuttoliikebibliografiasta (Leinonen 2019)¹. Tässä käsitelty aineisto kattaa 23 tutkimusta ja selvitystä, jotka on valittu mukaan erityisesti kahden kriteerin perusteella: tuoreus ja empiirisuus. Julkaisut kohdentuivat sekä kotoutumisen edistämisen palveluihin että laajemmin maahan muuttaneen väestön työllistymistä ja kouluttautumista edistäviin palveluihin eri sektoreilla (kunnat, työvoimahallinto, kolmas sektori). Tutkimuksissa on nostettu esiin kotoutumis-, työllistymis- ja koulutuspolkujen haasteita antaen samalla aineksia kehittämistyölle tai muutokselle.

Kenen ääntä on kuultu tutkimuksissa?

Kotoutuminen on moniulotteinen ilmiö ja tarkastellut tutkimukset ovatkin lähestyneet aihetta monesta eri näkökulmasta. Muutama (3) tutkimus keskittyi asiantuntijatietoon, täydentäen sitä mahdollisesti muulla aineistolla. Ainoa pelkästään kotoutumisen, työllistymisen ja koulutuksen kentällä toimivien

ammattilaisten näkemyksiin keskittyvä julkaisu oli Hagmanin ym. (2020) selvitys, jossa kyselyllä tavoitettiin lähes 300 TE-toimistossa työskentelevää asiantuntijaa. Asiantuntijoilta kerättyä aineistoa on varsin usein täydennetty muilla tiedonkeruumenetelmillä. Esimerkiksi Erosen ym. (2014) työllistymispalveluihin ja Ala-Kauhaluoman ym. (2018) kotoutumispalveluihin liittyvissä tutkimuksissa asiantuntijoilta kerättyä tietoa on yhdistetty tilastolliseen tarkasteluun.

Suuremman joukon (5) muodostavat tutkimukset, joissa asiantuntijoiden tuomaa näkökulmaa on avarrettu palvelujen käyttäjien eli maahan muuttaneiden kuulemisella. Sekä asiantuntijoiden että maahan muuttaneiden haastatteluaineistoa käyttävät Bontenbal ja Lillie (2019), jotka pohtivat kolmannen sektorin roolia ulkomaalaistaustaisten työllistämisen edistäjänä. Kolmessa koulutussektorille keskittyvässä julkaisussa aineistoa kerättiin sekä oppilaitosten henkilökunnalta, että opiskelijoilta (Kärkkäinen 2017; Lepola (2017; Airas ym. 2019). Owalin (2018) kotoutumiskoulutuksen malleja tarkastelevassa tutkimuksessa pääasiallisen aineiston muodostavat ammattilaisten haastattelut ja opiskelijoille suunnattu kysely, minkä lisäksi aineistoa on täydennetty mm. rekisteritiedoin.

Useissa tutkimuksissa (9) keskitytään joko kysely- tai haastattelutiedon keräämiseen maahan muuttaneilta itseltään tai muuten heihin liittyvään tietoon. Lehtoaron ym. (2018) kyselytutkimus kattaa lähes 600 ulkomaalais-

1 Aineisto on kerätty osana valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan rahoittamaa Maahanmuuttajien koulutus- ja työllistymispolut -tutkimushanketta.

taustaisen terveydenhuollon ammattilaisen vastaukset. Kokkonen ym. (2019) ja Lehtonen ja Reiman (2019) puolestaan keräsivät aineistoa kotoutumiskoulutuksen kehittämishankkeisiin osallistuneilta. Teräs ja Lasonen (2015) analysoivat osaamisen tunnistamista käsittelevässä artikkelissaan ulkomaalaistaustaisten oppilaiden haastatteluita. Oman alaryhmänsä muodostavat tutkimukset, joissa lähestytään maahan muuttaneita rekisteritiedon kautta. Työllistymis- ja kotouttamispalveluiden vaikuttavuutta on tarkasteltu erityisesti Sarvimäen (2016) sekä Ahon ja Mäkiähon (2017) rekisteriaineistoihin nojaavissa tutkimuksissa. Samoin pääosin tilastoihin nojaa OECD:n (2018) tutkimus maahanmuuttajien työmarkkinaintegraatiosta ja kotoutumisesta. Lisäksi kahdessa tutkimuksessa on käytetty aineistona erityisesti kielitaidon arviointia koskevia oppimistuloksia (Seilonen & Suni 2016; Huhta ym. 2017).

Oman ryhmänsä (4) muodostavat vielä tutkimukset, joissa on tarkasteltu laajempaa kontekstia, työmarkkinoita, väestösuhteita ja keskusteluilmapiiriä. Maahan muuttaneiden näkökulmaa näissä tutkimuksissa esiin ovat nostaneet erityisesti Mattila ja Björklund (2013) ja Sotkasiira (2018). Kananen ja Sotkasiira (2018) puolestaan ovat käyttäneet monia eri aineistoja ja menetelmiä, kuten kotoutumista edistävien palveluiden asiakkaiden haastatteluja, mediaa sekä havainnointia. Laajempia yhteiskunnallisia linjauksia ja tilannetta nostavat asiakirja-aineistojen perusteella esiin Gauffin ja Lyytinen (2017), jotka käsittelevät tilastotietojen valossa maahan muuttaneiden nuorten työelämäintegraatiota yhdistäen tarkasteluun lainsäädännön ja poliittisten linjausten analyysia.

Jotkut tutkimuksista eivät kohdentuneet suoraan asiantuntija- tai palvelujenkäyttäjätietoon, vaan lähestyivät kysymystä toisesta näkökulmasta. Ronkainen ja Suni (2019) ovat tutkineet kotoutumiskoulutuksia ohjaavia asiakirjoja viimeisen 25 vuoden ajalta, kun taas Pöyhösen ym. (2019) tutkimusartikkeli perustuu kielen merkitystä kotoutumisessa käsittelevään tutkimukseen.

Lopuksi

Yksittäinen tutkimus ei yleensä voi tarkastella asioita kaikista eri näkökulmista, ja siksi on hyödyllistä katsoa, miten tutkimukset täydentävät toisiaan. Kotoutumisen edistämistä ja edistymistä koskeva viimeaikainen tutkimus osoittautui suhteellisen monipuoliseksi. Monet tutkimuksista olivat myös monimene-
telmäisiä, mitä voidaanankin pitää hyvänä tapana hankkia tietoa moniulotteisesta ilmiöstä. Asiakasnäkökulma nousee vahvaksi eri-

tisesti koulutussektorilla sekä kehittämiss-hankkeisiin liittyvissä tutkimuksissa. Myös työvoimapalveluiden kotoutumista ja työllistymistä edistävien palveluiden tutkiminen ja kehittäminen asiakkaita kuunnellen on yhä tärkeämpää ja sitä on syytä vahvistaa. Samalla on kuitenkin yhtä lailla tärkeää tunnistaa tutkimukseen liittyvät epätasa-arvoiset valtasuhteet tutkittavien ja tutkijoiden välillä, erityisesti kun kyse on humanitäärisistä syistä maahan muuttaneista ihmisistä (Clark-Kazak 2020). Kun maahan muuttaneiden ja kotoutumista edistävien palvelujen käyttäjien ääntä tuodaan yhä enemmän esiin, on pysyttävä varmistamaan, että tutkimuksen eettiset näkökohdat toteutuvat ja tutkimusten informantteina toimivien osallistuminen perustuu aidosti vapaaehtoisuuteen.

Kirjallisuuskatsauksen lähteet

- Aho, Simo & Ari Mäkiäho (2017). *Maahanmuuttajat ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuus*. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Airas, Maija, David Delahunty, Markus Laitinen, Marja-Liisa Saarilammi, Tuomas Sarpanta, Getuar Shemsedini, Heidi Stenberg, Hilla Vuori & HannaVäätäinen (2019). *Taustalla on väliä. Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat korkeakoulupolulla*. Julkaisut 22:2019. Helsinki: Kansallisen koulutuksen arviointikeskus.
- Ala-Kauhaluoma, Mika, Sari Pitkänen, Jukka Ohtonen, Farid Ramadan, Lotta Hautamäki, Mirkka Vuorento & Hanna Rinne (2018). *Monimenetelmäinen tutkimus kotouttamistoimenpiteiden toimivuudesta*. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2018. Helsinki: Eduskunta.
- Bontenbal, Ilona & Nathan Lillie (2019). *The Role of the Third Sector in the Labour Market Integration of Migrants, Refugees and Asylum Seekers in Finland*. SIRIUS WP4 national report.
- Eronen, Antti, Valtteri Härmälä, Signe Jauhainen, Hanna Karikallio, Risto Karinen, Antti Kosunen, Jani-Petri Laamanen & Markus Lahtinen (2014). *Maahanmuuttajien työllistyminen. Taustatekijät, työnhaku ja työvoimapalvelut*. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Gauffin, Karl & Eveliina Lyytinen (2017). *Working for Integration – A Comparative Analysis of Policies Impacting Labour Market Access among Young Immigrants and Refugees in the Nordic Countries*. CAGE project report.
- Hagman, Noora, Anne Laitinen-Saunio A & Eija Asikainen (2020). *”Enemmän aikaa ja pysyvyyttä, että asiakasta ei aina lähetetä pois, jollekin toiselle taholle”*. Työ- ja elin-

- keinotoimiston asiantuntijoiden ja esihenkilöiden käsityksiä maahan muuttaneiden ohjauksesta. Raportteja 01/2020. Kouvola: Kaakkois-Suomen ELY.
- Huhta, Ari, Taina Tammelin-Laine, Tuija Hirvelä, Reeta Neittaanmäki & Elina Stordell (2017). Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen tulosten ennustaminen lähtötason arviointien perusteella. *Aikuiskasvatus*, 37 (3), 190-204, 248.
- Kananen, Marko & Tiina Sotkasiira (2015). "They're Here and We're Going to Have to Do the Best We Can": Integration of Somali Immigrants in Lieksa and Fort Morgan. Elli Heikkilä, Auvo Kostiaainen, Johanna Leinonen, Ismo Söderling (eds.), *Participation, Integration, and Recognition: Changing Pathways to Immigrant Integration*. Migration Studies C 24. Histories 4. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 44–57.
- Kokkonen, Lotta, Sari Pöyhönen, Nina Reiman & Tuija Lehtonen (2019). Sosiaaliset verkostot ja kielenoppiminen: kohti uutta ajattelua kotoutumiskoulutuksessa. Villiina Kazi, Anne Alitolppa-Niitamo & Antti Kaihovaara (toim.), *Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta*. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministerio, 92–102.
- Kärkkäinen, Katarzyna (2017). *Learning, Teaching and Integration of Adult Migrants in Finland*. Jyväskylä Studies In Education, Psychology And Social Research 594. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Lehtoaro, Salla, Laura Hietapakka, Anu Kaihlanen, Tarja Heponiemi & Anna-Mari Aalto (2018). *Ammattillinen koulutus ja kielikoulutus edistävät ulkomaalaistaustaisten hoitajien ja lääkäreiden työllistymistä Suomessa – tuloksia Monikulttuurinen hoitajan ja lääkärin työ - tutkimuksesta*. Tutkimuksesta tiiviisti 13, toukokuu 2018. Helsinki: THL.
- Lehtonen, Tuija & Nina Reiman (2019). Kotoutumiskoulutus muuttaa muotoaan: akateemisia taitoja rakentamassa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(5).
- Lepola, Laura (2017). *Ammattikorkeakoulujen maahanmuuttajille järjestämä korkeakouluopintoihin valmistava koulutus vuosina 2010–2017*. Julkaisut 2017:15. Helsinki: Karvi.
- Mattila, Markku & Krister Björklund (2013). *Tomaatteja, teollisuutta ja monikulttuurisuutta*. Aluekeskuksen tutkimuksia nro 5. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- OECD (2018). *Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Finland*. Paris: OECD Publishing.
- Owal Group (2018). *Selvitys kotoutumiskoulutuksen malleista Turussa ja pääkaupunkiseudulla – Huhtikuu 2018*. Helsinki: Uudenmaan ELY-keskus.
- Pöyhönen, Sari, Minna Suni & Mirja Tarnanen (2019). Kieli kotouttamispolitiikan ytimessä. Aikuiset maahanmuuttajat matkalla työelämään. Taina Saarinen, Pirkko Nuolijärvi, Sari Pöyhönen & Teija Kangasvieri (toim.), *Kieli, koulutus, politiikka. Monipaikkaisia käytänteitä ja tulkintoja*. Tampere: Vastapaino, 257–285.
- Ronkainen, Reetta & Minna Suni (2019). Kotoutumiskoulutus kielikoulutuksena: kehityslinjat ja työelämäpainotus. Villiina Kazi, Anne Alitolppa-Niitamo & Antti Kaihovaara (toim.), *Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta*. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministerio, 79–91.
- Sarvimäki, Matti (2016). Integrating Immigrants: The Impact of Restructuring Active Labor Market Programs. *Journal of Labor Economics*, 34 (2), 479–508.
- Seilonen, Marja & Minna Suni (2016). Ohjeita, tietoa ja turvaa kielen keinoin. Ulkomailta palkatut sairaanhoitajat ammatillista suomen kielen taitoaan osoittamassa. *Lähiverailuja, Lähivördlusi* 26, 450–480.
- Sotkasiira, Tiina (2018). Kotoutumista vai hyvinvointia? Metafora-analyysi syrjäseutujen kotopalveluista. Johanna Hiitola, Merja Anis, Kari Turtiainen K (toim.), *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi: kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä*. Tampere: Vastapaino, 30–52.
- Teräs, Marianne & Johanna Lasonen (2015). Osaamisen tunnustamista vai osaamisen ohittamista? Maahanmuuttajat suomalaisessa työelämässä. Riitta Metsänen, Päivi Pynnönen & Kari Kähkönen (toim.), *Esteettä eteenpäin – maahanmuuttajien osaamisen arviointi haku- ja valintavaiheessa*. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, 11–20.

Muut lähteet

- Clark-Kazak, Chirstina (2020). *The Ethics of Studying Forced Mobilities: Dilemmas. Lessons Learned and Directions*. Seminaariesitys. The Ethics of Studying Forced Mobilities 7.10.2020. Siirtolaisuusinstituutti.
- Leinonen, Johanna (2019). *Muuttoliikebibliografia*. Turku: Siirtolaisuusinsituutti.

Nilay Kilinc

PhD, University of Helsinki
nilay.kilinc@helsinki.fi

Photo: George Arabadjisky.

“Mind the Migrant”: reflections on being a migrant in Helsinki and Finland’s migration strategy

Keywords: Helsinki, Finland, migration, highly-skilled migrants, superdiversity, multiculturalism

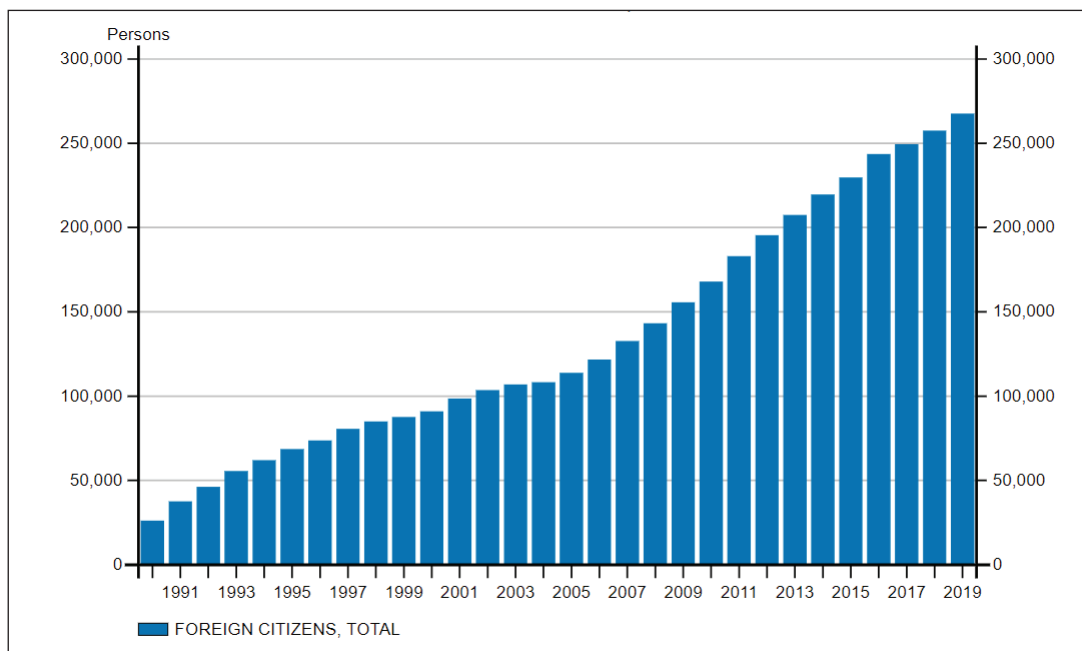
This paper discusses Finland’s Future Migration Strategy 2020 through my personal reflections as a highly-skilled migrant in Helsinki and my social encounters with other highly-skilled migrants. The paper focuses on three aspects regarding the migration strategy: a) Finland is a safe and open country, b) everyone can find a role to play, c) diversity is part of everyday life. These principles are put into dialogue with concepts such as “creative social policy”, “superdiversity” and “multiculturalism” in order to call attention to current and possible future challenges for Finland regarding migration and integration policies as well as creating cities of inclusion. The paper argues that migrants are a great “brain gain” for Finland, however in order to tap into the full potential of these individuals, a paradigm change is crucial at a societal and policy level. In summary, the paper suggests, such paradigm change can take place when the following steps can be put into action: a) more in-depth research is undertaken to understand migrant lives, b) researchers collaborate with local authorities and NGOs, c) policymakers consider making long-term strategies, d) migrants are involved in the actual policy decision-making processes, e) civil society is more informed about other ethnic/national/religious communities, pluralism and urban inequalities.

As a social anthropologist who researches about migration, I have been roaming

around Europe for a decade. Yet, I have hardly written about my personal experiences as an academic nomad. It has been three months since I moved to Helsinki and I still find it difficult to appreciate a Karelian pasty. When a close Finnish friend expressed her disappointment in me, I could only reply, “I guess when you lack the sentimental value, the pasty itself doesn’t quite make it!” Fortunately, there has been some positive progress in terms of my integration: I had invested in two Moomin mugs in my first week in Finland – after all, Moomin mugs are the bit-coins of Finland (!)

In my institute, my research explores the professional and social networks of highly-skilled Turkish migrants in Helsinki, Stockholm and Copenhagen. My main objective is to understand how these individuals’ everyday lives are affected by their anomalous condition of being ‘highly skilled’ on one hand and ‘migrant’ on the other. I am especially excited for my fieldwork in the Helsinki region, which is a new context for me. So far, I have been mostly spending time with an international group of people, and often, we would reflect upon where we see ourselves in the Finnish society: “Where does Finnishness begin and where does it end?”, “Where are we at that spectrum, if there is any?”, “To what extent we want to blend in, and where do we draw our boundaries?”

Table 1. Population by citizenship 1990-2019. Foreign citizens, total. Source: Statistics Finland/Population structure.

Despite the differences in the way we may answer these questions, we, the highly-skilled migrants, feel concerned about remaining ‘invisible’ in migration discussions as we are thought to be free from pressures to integrate. Moreover, considering that integration can only be a reciprocal process in which adaptation, negotiation and transformation involve both parties – in this case the migrants and the dominant (Finnish) society – it would be only meaningful if we can debate together about what kind of direction to give to the local culture, if not national. Hence, I would like to put my reflections in dialogue with Finland’s Future Migration Strategy 2020, an action plan which was adopted as a Government Resolution on 13 June 2013.

The Action Plan has the main goal of including migrant communities in the process of building a shared future through development programs in the areas of civil society, cultural life, local practices and labor market. The strategy aims “to create an immigration policy which supports the building of an unprejudiced, safe and pluralistic Finland, and enhances Finland’s international competitiveness”. I find the Strategy’s three principles especially relevant for this article:

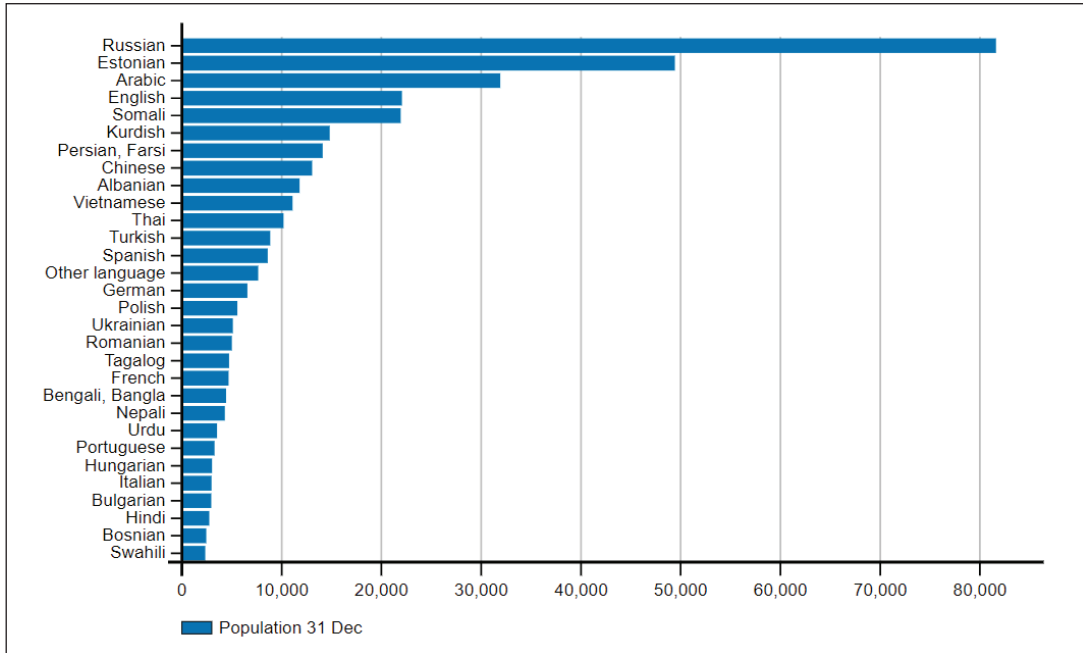
1. Finland is an open and safe country
2. Everyone can find a role to play
3. Diversity is part of everyday life

I will reflect upon these principles based on my interactions with other highly-skilled migrants in Helsinki. Starting with the first one, I can claim that, at an institutional, or structural level, we have all been feeling included and respected since our first days. Our experiences with the local and national-level authorities, as well as in work places and service points such as museums, libraries, restaurants/cafes and even saunas reflected such “openness” and “safety” that Finland strives to offer.

I believe, this had been a timely strategy on the behalf of the Finnish Government, as “the twenty-first century Finland is a net receiver of migrants: the number of those entering the country each year is higher than the number of those leaving” (Habti & Koikkalainen 2014, 3). Even though the share of foreign citizens living in Finland is 3.4 per cent, and the share of the foreign-born is 4.8 per cent of the total population, Finland has been receiving an increasing flow of immigrants since the 1990s (see Table 1) (Statistics Finland 2019). Finland is becoming a country of immigration and has been gaining popularity particularly in the last decade amongst highly-skilled migrants and international students.

A modern-day Finnish person, especially who dwells in the urban areas does not only interact or share spaces with the historically-familiar migrant/minority groups, e.g.

Table 2. Biggest numbers of foreign-language speakers 2019. Source: Statistics Finland/Population structure.

Swedish, Russian and Estonian speakers, but also gets to cross paths with English, Arabic, Somali, Kurdish, Persian speakers. These are statistically the biggest language groups (see Table 2), and I could add Turkish, German, Italian, Romanian and Spanish speakers, based on my social encounters in Helsinki. Finland does not seem to be in the periphery anymore, however, is it ready to embrace multiculturalism and superdiversity?

I will discuss the question above in relation to the third principle, but for now, this discussion takes me to the second principle. The Action Plan suggests, more opportunities and services need to be established for migrants in order to support them “create networks and accumulate skills that will help in becoming more involved as members of society.” Surely, this principle requires Finland’s job market to recognize migrants’ skills and accreditations, as well as to actively support self-employment and entrepreneurship. Finland as a country built on determination and progress will have to find ways to build a socially cohesive society. The first step would be to acknowledge that, migrants stimulate the transfer of knowledge, skills, innovations, technological expertise with their (transnational) activities.

Finland has an aging population, in fact, Finland has the third biggest share of population that are aged above 65 years, after Italy

and Greece (Statista 2020) and demonstrates the second highest increase rate in aging population after Liechtenstein (Eurostat 2020). Finland’s investment in migrants and integration programs can provide a vast human potential to create a multilingual and multicultural country that is increasingly more productive and connected to the rest of the world. Thus, it is vital to change perceptions regarding migrants by implementing policies that value their skill-sets and knowledge as well as presenting positive/success stories on media sources. For policies and any kind of social projects which concern migrant lives, an ‘empathic’ approach is crucial. For instance, the EU co-funded project, “Maximising Migrants’ Contribution to Society” (MAX Project) suggests allocating migrants in charge of migration policies.

Clearly, these initiatives need to be supported by a paradigm change in the making of social policies. In a webinar organized by Helsinki Inequality Initiative (INEQ), Johannes Kananen presented his forthcoming book: “Creative Social Policy: The Collective Emancipation of Human Potential”. In Kananen’s words, “Creativity is about finding ones place in a community, gaining a sense of self-understanding and purpose and flourishing as a human being.” Hence, “creative social policy” would assume, “every human being has a creative potential and that this

potential may be realised individually in various ways during the life course.”

Kananen further discussed the need to revise the mainstream notions of social policy that are based on neoclassical economics and a technocratic way of policy making. Instead, he suggested, “it is time to look at each member of society as an individual and as an end in itself in order to create structures for people to realise their goals and aspirations.” I believe, this kind of policy change would highly benefit migrants as well; inclusive and innovative ways of rebuilding social policies are necessary to reduce inequalities as a whole.

So far, I elaborated on how to potentially understand the first two principles. These are rather top-down level programs that can be implemented, however the third principle is a critical one: “diversity is part of everyday life”. This statement would make most of us say, “yes, sure!” In urban areas like Helsinki, it is a given. Nevertheless, the concept of superdiversity is a fairly new construct, pioneered by anthropologist Steven Vertovec in 2007 in his article, “Super-diversity and its Implications”. In a nutshell, Vertovec focuses on the British case, specifically London, and recommends the policymakers and researchers to acknowledge that, since the Cold War period, the migrant populations in the city had become more complex and layered. In another words, he was pointing out a diversification of diversity, i.e. superdiversity. One may argue, superdiversity is a hyperbolic concept for Helsinki, I can hear, “we are not there yet...” Then, we may turn our focus to ‘superdiverse spaces’ for now, but eventually the concept will make it to the mainstream.

In my opinion, Vertovec’s important argument — also for its relevance to the Finnish case — is the following: “New, smaller, less organized, legally differentiated and non-citizen immigrant groups have hardly gained attention or a place on the public agenda” (Vertovec 2007, 1027-1028). He explains, the multicultural policies which aimed at promoting tolerance and respect for different collective identities were mainly concerned and limited to the African-Caribbean and South Asian communities of British citizens. I see a similar shortcoming in the Finnish case regarding dealing with multiculturalism and approaching superdiversity; there needs to be a recognition of the newer migrant groups, also an increased awareness that there are different kinds of migrants with different kinds of needs. As a highly-skilled migrant I may be feeling secure in the job market, but I may need more assistance in the housing market compared to a low-skilled migrant

who has been living in Finland for a longer time.

The dimension of intersectionality needs to be addressed here, one’s sex, gender, age, religion, race, social status, class and health conditions (e.g. having disabilities play out with their migrant status and may result in different kinds of needs). The current Covid-19 pandemic shows, “its consequences are the gravest to those who are already in a marginalised position” (ETMU Blog 2020); hence more knowledge production and research needed on how migrant communities are affected in Finland. Currently, the Finnish Institute for Health and Welfare is conducting a survey called MigCOVID, which aims at “examining the effect of the coronavirus epidemic and related restrictive measures on the daily life, health, quality of life and mood, as well as experiences of service use among foreign born persons” (THL 2020).

Now, how do we tie these all to the “everyday life”? Because, it is the everyday life that deeply affects migrants’ hopes and dreams, sense of self-esteem and wellbeing. In turn, these have an impact on the migrants’ future plans. When the anti-immigration discourse strengthened in the UK after the Brexit vote, I felt hopeless. I remember the day my next-door neighbor told me “to go back to my country”, not even knowing that I was a PhD and a lecturer, contributing directly to the UK’s higher education on a below-average salary. As migrants, we deal with stereotyping and assumptions on a daily basis; unfiltered commentary on our bodies, accents and behaviors. The other day, at a bar in Kallio, I was approached in Finnish and when I excused myself for not speaking the language, the stranger exclaimed, “I thought you were Finnish, but your friend a foreigner!” My friend and I come from the same country; the only difference is, I arrived here recently and I do not speak Finnish, but my friend has been living in Finland for seven years and had passed the Finnish language test for citizenship. In that person’s mind though, the only difference was that one of us was darker.

I also sense so much excitement from the locals to meet and get to know ‘foreigners’, sometimes expressed with such raw curiosity that can come across as deprecatory. When I take evening walks with my Spanish friend, we often get subjected to catcalling, not only in English but also in Spanish, which makes us self-conscious about our ‘foreignness’. There were times when guys popped up at our tables in bars and cafes, with a casual “Where are you from?” and a brave “May I join you?” There were quite many encounters already where we felt exoticized and fetishized...

My academic and her diplomatic status give us a sense of recognition and security in the boundaries of our work places; but in the public space we are not immune to objectification.

When I shared these experiences with two other friends who have been living and working in Helsinki for several years, one of them commented, “6 years ago, when I first came here, you would hardly see people from African and Middle Eastern countries. I was feeling like an alien, being a non-white man! But things are changing now.” The other friend agreed and gave an elaborative example, “Couple of times people approached me, wanting to touch my hair” whilst pointing at her luscious curls. It is important to understand, we prefer our differences to become our assets valued in the Finnish society rather than vulnerabilities and stigmatizations. Our real-life contexts where we live and work play a crucial part in the structuring of our social lives as well as our social and career mobilities (Habti & Koikkalainen 2014).

When I have positive experiences in my daily life, and these often happen too, I feel more ‘at home’ in Helsinki. One morning, two strangers – both Finnish women – smiled and complimented my outfit; they made my morning! I met Finnish people who were well-travelled and showed me great generosity and kindness. I stayed with a Finnish family during my first weeks, and I thought the level of hospitality and warmth they showed would be possible only in one’s own family. In my experience, Finnish people who have lived abroad for a while and returned, and those who travel often and have invested in foreign languages seem to have a more constructive and positive rapport with migrants like myself.

To sum up, for Finland, strengthening of an inclusive political and public discourse is essential to make the population aware that, “we are diverse and we live together”. I believe, there is so much that NGOs, research institutes and universities can do for informing the local communities about the new cultures that are now part of the Finnish society. For instance, my research is in collaboration with the City of Helsinki which gives me a chance to make an impact at the local level regarding the highly-skilled migrants, their conditions and challenges. These kind of collaborations do indeed have great potential to create cities of inclusion.

For us researchers and the academic institutions in Finland, my recommendation would be to invest in more interdisciplinary and in-depth research which focus on migrants’ lives. In addition, as Professor Mau-

rice Crul from Free University of Amsterdam highlighted in his webinar, we must also study the diversity attitudes and practices of people without migration background, so we do not miss out on the impact of the actions of the most powerful group in society (The Migration Society 2.0 Lecture Series 2020). To my earlier question of, “where does Finnishness start and end?” I can say that it depends, because identities are contextual, social and dependent. Today and in the future, Finnishness will have more layers with the new cultures merging through migration flows, globalization and transnationalism.

On a final note, I will give it straight in Finnish fashion: coping with multiculturalism will not be easy! Multiculturalism is a never-ending project and even countries which thought they had had a hold of it then declared “Multiculturalism has failed utterly” (Connolly 2010). Simply because, it requires hard work: on a societal level, it requires reflexive discussions on “who we are”, which is especially an arduous task for countries with a relatively young national-identity. Or, it is incredibly uncomfortable to talk about collective identities as facing one’s national history will inevitably bring about wicked stories alongside the glorious ones. Either way, this conversation will need to take place in Finland’s public discourse, sooner or later. And meanwhile, let us “mind the migrant” is all I am saying.

References

- Connolly, Kate (2010). Angela Merkel declares death of German multiculturalism. *The Guardian*, 17.11.2010. Available: <https://www.theguardian.com/world/2010/oct/17/angela-merkel-germany-multiculturalism-failures>. Accessed 07.11.2020.
- Eurostat (2020). Increase in the share of population aged 65 years or over between 2009 and 2019. Available: https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Population_structure_and_ageing. Accessed 05.11.2020.
- ETMU Blog (2020). Available: <https://etmu.fi/en/finland-must-protect-refugees-also-during-the-covid-19-pandemic/>. Accessed: 12.11.2020.
- Habti, Driss & Koikkalainen, Saara (2014). International highly skilled migration. The case of Finland: an introduction. *Journal of Finnish Studies*, 17 (1/2), 3–17.
- INEQ (2020). Available: <https://www.helsinki.fi/en/ineq-helsinki-inequality-initiative>. Accessed 10.11.2020.
- Max Project (2020). Available: <https://maxamif.eu>. Accessed 08.11.2020.

Ministry of the Interior (2013). Government Resolution on the Future of Migration 2020 Strategy, 4-23. Available: https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CERD/Shared%20Documents/FIN/INT_CERD_ADR_FIN_22740_E.pdf. Accessed 05.11.2020.

Statista (2020). Share of population that are aged 65 years and older in European countries in 2019. Available: <https://www.statista.com/statistics/1105835/share-of-elderly-population-in-europe-by-country/#:~:text=In%202019%2C%20Italy%20was%20the,Portugal%20followed%20in%20the%20ranking>. Accessed 05.11.2020.

Statistics Finland (2019). Immigrants in the population. Available: https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa_en.html. Accessed 03.11.2020.

The Migration Society 2.0 Lecture Series (2020). Available: <https://mau.se/en/calendar/>

migration-seminar-the-migration-society-2.0-lecture-series-becoming-a-minority-how-do-people-without-migration-background-influence-the-living-clima/. Accessed 10.11.2020.

THL (2020). Impact of coronavirus epidemic on wellbeing among foreign born population (MigCOVID). Available: <https://thl.fi/en/web/thlfi-en/research-and-expertwork/projects-and-programmes/impact-of-coronavirus-epidemic-on-wellbeing-among-foreign-born-population-migcovid?redirect=%2Fen%2Fweb%2Finfectious-diseases-and-vaccinations%2Fwhat-s-new%2F-coronavirus-covid-19-latest-updates%2F-situation-update-on-coronavirus>. Accessed 09.11.2020.

Vertovec, Steven (2007). Super-diversity and its implications. *Ethnic and racial studies*, 30 (6), 1024–1054.

Pasi Saukkonen

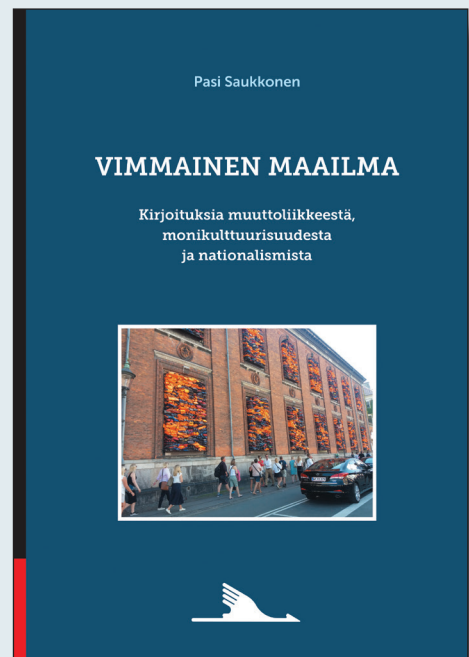
Vimmainen maailma

Kirjoituksia muuttoliikkeestä, monikulttuurisuudesta ja nationalismista

Kansainvälinen muuttoliike on aina muuttanut maailmaa. Läntiset yhteiskunnat, Suomi mukaan lukien, ovat entistä monikulttuurisempia. Samalla uusnationalistiset liikkeet ja puolueet hyödyntävät ihmisten epävarmuutta ja kaipuuta takaisin kansallisvaltioiden maailmaan. Rasistisia näkemyksiä viljellään etenkin sosiaalisessa mediassa, ja niin islamistiseen kuin kansallismieliseen ajatteluun sisältyy äärimmäisiä, fasistisina pidettäviä piirteitä. Elämme vimmaista aikaa.

Tähän kirjaan on koottu erikoistutkija, dosentti Pasi Saukkosen vuosina 2015–2019 julkaisemia Siirtolaisuus-Migration-lehden kolumneja sekä muita kirjoituksia maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja nationalismista. Kirjoitukset kommentoivat ajankohtaisia tapahtumia ja keskusteluja. Ne myös tarjoavat tietoa kirjan teemoista. Teoksen päättää aikaisemmin julkaisematon kirjoitus, joka kokoaa tärkeimmät kehityskulut ja katsoo kysyvästi tulevaisuuteen. Mitä tapahtuu seuraavaksi?

Siirtolaisuusinstituutti 2020. Julkaisuja 35. 125 s.

Hinta 25 € +
toimituskulut

Tobias Pötzsch

Forskardoktor, lektor i socialt arbete
Post-doc. Researcher, Lecturer in Social Work
Swedish School of Social Science (SSKH)
CEREN, Centre for Research on Ethnic Relations and Nationalism
tobias.potzsch@helsinki.fi

Critical Social Inclusion as an alternative to integration discourses in Finnish and Canadian Integration Education Programs

Keywords: Integration education programs, Critical Social Inclusion, Civic Integrationism

This article represents a synopsis of research findings obtained during multiple case study fieldwork in Finland and Canada (2015-2017) examining implementations of critical social inclusion in integration educations, specifically Swedish for Immigrants (SFI) and Language Instruction for Newcomers to Canada (LINC). Anti-oppressive methodologies (AOP), as well as perspectives integrated from Critical Whiteness Studies (CWS) and Critical Migration Studies (CMS) with their ideals of challenging structural racism and working for social change inform critical social inclusion as well as the study's research design. The empirical findings show that social inclusion within SFI and LINC programs was tangled, episodic, and far from straightforward. Its implementation depended upon a number of enabling and disabling factors such as the role ascribed to language acquisition and critical citizenship perspectives in curricula, interrogations of civic integrationism and institutional whiteness within programs, as well as the prevailing political climates outside of the classroom. A pivotal conclusion is that if critical perspectives of social inclusion are to become a lived reality for all program participants, then majorities must also be subjected to integration regimes.

Integration and Inclusion are labels describing processes. They are fluid and multifarious yet attached to persons labelled immi-

grants where immigrant is perceived as a static condition of existence rather than a pattern or description of movement (Back & Sinha 2012). "Immigrants" are acted upon to act in ways that correspond to what we mean by the labels or what we imply the labels to mean. What is left out and absented is as important as what is communicated by them. Sara Ahmed (2012, 183) states that, "the very promise of inclusion can be the concealment of exclusion." Thus, describing the process of social inclusion matters, because a change of labels can be cosmetic serving to conceal hegemonies and extend exclusions. It is the description of this process of social inclusion of adult migrant learners in integration education programs in its myriad of interpretations which constituted the core of my doctoral thesis (Pötzsch 2020). It explored inclusion's fractured, interrupted vicissitudes through which the position of migrant students as betwixt and between belonging and othering comes into view. Akin to traversing different rooms, migrants wander in and out of spaces of belonging and non-belonging on their educational journeys (Askonas 2000). The paradoxical liminality of their position within the stop-gap of integration programs is that they seem to have all the time in the world and yet experience that time is running out for them.

Turning to a description of research environments, the Finnish case studies consisted of SFI programs at The Swedish Adult Education Institute (Arbis) in Helsingfors and The Civic Institute (Medis) in Mariehamn while NorQuest College's (LINC) program in Edmonton, Alberta represented the Canadian case. Methodologically, my study incorporated anti-oppressive research designs which embody a participant-centred approach where accountability of process and outcome are to be collectively shared (Brown & Strega 2005). Accordingly, I spent extended fieldwork periods ranging from three to six months in Helsingfors, Edmonton and Mariehamn engaging participants in discussion and dissemination sessions throughout the research stays. I chose in-depth interviews, group interviews and participant observations to represent the views and experiences of contributors as these methods facilitate sufficient immersion within the research environment and generate spaces for co-creating meaning. The material consists of 52 in-depth interviews with teachers, administrators and support personnel, 20 small-group interviews with 87 adult migrant students and 14 weeks of participant observations in various learning environments. Interview transcripts and observation logs generated a multifaceted qualitative database which was analyzed using descriptive approaches of content analysis with the help of ATLAS.ti (Hsieh & Shannon 2005). Anti-oppressive methodologies as well as perspectives integrated from CWS and CMS founding the study are linked in their critique of the objectification, "naturalization" and problematization of migrancy and re-situate "immigration problems" within the social values, political ideologies and institutional structures of white Western nation states. As such, they constitute perspectives which are not commonly integrated within social work or educational practice in Nordic countries.

Before initiating my study, I had somewhat expected that NorQuest LINC would serve as an emulative model when it came to how "inclusion should be done." I imagined that Canada's long experience with immigration and integration policies, favourably based upon a multiculturalist foundation, would signal that one had come further along "inclusion road" than the Finnish SFI educations, given their relatively recent inception and limited engagements with immigration. It was therefore surprising, that although distinct differences in program formulations and inclusion practices existed, these were less pronounced and certainly less qualitative than I had expected. One perceptible difference was

the general societal preparedness for inclusion predicated upon cultural diversity being a "lived" social reality in Canada. The fact that the ethnic constitution of the LINC classroom corresponded visibly to the cultural diversity outside of it, narrowed, at least on the surface, the majority — minority divide. This generated a readiness for working pragmatically with questions of migrant education and employment but without the disingenuousness of immigration debates characterizing Finnish social and political discourses where such issues are culturalized as "immigrant" instead of "societal" problems (Hage 2000). In the quotidian interactions within classrooms or schools, however, implementations of social inclusion in LINC and SFI shared many similarities. In fact, all three programs espoused liberal values as national values, these serving as boundary mechanisms in "excluding to include" migrant learners. Perhaps the nature of civic integration as interpreted within the liberal framework of Western nation states, where "good" migrant citizens are reified by demonstrating language proficiency, filling economic niches and accepting said canon of liberal values, speaks for the similitude in education aims and practices.

I draw a distinction between this type of civic integrationism and critical social inclusion. Civic integrationism, with its aim of inculcating values and customs defined by a dominant culture, or *Leitkultur*, in order to achieve social cohesion, is generally imposed upon the migrant Other (Lægaard 2007). In practice, it has been criticized as a thinly veiled attempt to assimilate cultural and other differences into the essentialist narratives of "homogenous" national cultures, which terminate in ethnic hierarchies and social exclusion. The domineering arguments used to justify assimilative integration measures are often couched in paternalistic terms which silence and disenfranchise migrants. The underlying attitude of "we know what's best for immigrants" robs the latter of their critical agency creating relationships of dependence for which they are later chastised (Goldberg 1994).

Conversely, critical social inclusion shifts the burden of responsibility for adaption from migrants to society by emphasizing the proactive role of public and private institutions in addressing structural obstacles to migrant inclusion such as racism and discrimination. The inclusion challenge is to conceive of society as one in which the boundaries of people's lives are contested by diverse groups with unequal access to sources of power and persuasion; and to recognize this inequality as largely structural, while attempting to mitigate against it (Crul, Schneider & Lelie 2012).

A key contention of the study is that if critical perspectives of social inclusion are to become a lived reality for *all*, then majorities must be subjected to the “integration spotlight.” This demands answers to some rather awkward questions such as, “How well integrated into a modern, global reality of cultural hybridity are educational stakeholders and white majorities?” and “How culturally diverse are curricula, societal networks and staff compositions?”

The following quote by “Zala,” a student from a visible minority background, echoes the sentiments of many migrant learners on the absence of their own cultures in integration educations while encapsulating the central debates of the study:

We try so much to integrate and give of ourselves to the community to become a part of this society. Sometimes I tell my husband, ‘My culture is disappearing.’ My culture is so down right now because I have to make a double effort for integration. I speak Swedish and have to go home and listen to the news in Swedish. When I do something, it is with this culture. So that’s why sometimes we have to take down our cultures. Sometimes I feel like it’s just disappearing inside and it sounds so scary. I have, and love my own identity but our cultural identity, we have to suppress it to take on this culture.

Zala describes the outcomes of colour-blind integration regimes whereby diminishing migrant life experiences and competences result in suppressions of identity — of self. Instead of expounding the reciprocal gains of cultural diversity in which new and old seamlessly coalesce, it speaks of living with a profound sense of loss as an integration outcome. In so doing, it problematizes civic integrationism’s masked assimilation where in order to be considered the “right kind of minority” you do not assert your difference. By asserting that “to take on this culture,” migrant learners are forced to suppress their own culture, “Zala” alludes to the implicit nature of integration as a kind of governance. It represents a process of bringing those who have been named as “strangers” into the nation, as they are compelled to consent to the terms of integration (Ahmed 2012). The excerpt also unequivocally illustrates the sense of being “in limbo” that characterized the lives of many adult migrants in LINC and SFI. Their liminal positioning as migrant learners in integration educations — waiting in the present for their lives to restart, — place them in a specific category that perpetually

(re)configures the relationship between inclusion and exclusion. To reflect the protean interdependency of the inclusion-exclusion nexus, I have coined the concept of *Inclusion-Exclusionities* (Pötzsch 2020). Inclusion-Exclusionities denote the intersections of inclusion and exclusion through which liminal spaces are revealed in which migrant students are positioned. It affirms that all measures intended to “include” have the capacity for generating exclusionary outcomes (Atac & Rosenberger 2013). How students are positioned depends greatly on who is empowered to serve as an arbitrator over which expressions of migrant diversity are judged as beneficial or as obstacles to inclusion.

The empirical findings of my study reveal that both enabling and disabling factors shaped implementations of critical social inclusion within LINC and SFI. Firstly, educational programs that equated host country language acquisition with integration often lost sight of the broader “real life” focus political, social and economic inclusion necessitates. Secondly, where a normative narrative — as in, “WE will teach YOU how to live here” — justified prevailing power and racial hierarchies, it stood in the way of reciprocal learning and student agency in reshaping inclusion efforts. A third factor concerned how willing staff, administrators and other stakeholders were to turn the majority gaze inwards in interrogating their own white privilege in maintaining structural inequalities. By diverting this gaze, inequalities became institutional background and “common sense” views of culture and learning eluded critical analysis. The fourth factor refers to the prevailing social and political climates in which integration programs were embedded. Where these climates emphasized controls and compliances which racialized and othered migrants, they served to dis-integrate. Lastly, social inclusion necessitates robust expressions of joint political agency, yet LINC and SFI were generally characterized by a politics of apoliticality. Because educations were not developed around critical citizenship foundations but emphasized more “neutral” incarnations of language and cultural learning, they extended limited sanctioned opportunities for teachers and students to collectively challenge social injustices.

References

- Ahmed, S. (2012). *On Being Included: Racism and Diversity in Institutional Life*. Durham: Duke University Press.
- Askonas, P. (2000). The Ground of Inclusiveness. In P. Askonas & A. Stewart Ed(s). *Social*

- Inclusion: Possibilities and Tensions* (pp.103–119). London: Palgrave.
- Atac, I. & Rosenberger, S. (2013). *Politik der Inklusion und Exklusion*. Göttingen: V&R uni-press.
- Back, L. & Sinha, S. (2012). Migration and the Terms of Inclusion. In K. Fangen, T. Johansen, & N. Hammarén Ed(s). *Young Migrants: Exclusion and Belonging in Europe* (pp.54–87). London: Palgrave MacMillan.
- Brown, L. & Strega, S. Ed(s). (2005). *Research as Resistance: Critical, Indigenous and Anti-Op-pressive Approaches*. Toronto: Canadian Scholars Press.
- Crul, M., Schneider, J. & Lelie, F. Ed(s). (2012). *The European Second Generation Compared: Does the Integration Context Matter?* Amsterdam: IMISCOE.
- Hage, G. (2000). *White Nation: Fantasies of white supremacy in a multicultural society*. London: Routledge.
- Hsieh, H. & Shannon, S. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15, 1277–1288.
- Goldberg, D. T. (1994). *Multiculturalism: A Critical Reader*. Malden: Blackwell Publishers
- Lægaard, S. (2007). Liberal Nationalism and the Nationalisation of Liberal Values. *Nations and Nationalism*, 13(1), 37–55.
- Pötzsch, T. (2020) *Critical Perspectives on Social inclusion in Integration Education Programs for Adult Migrants*. Helsinki: Unigrafia.

Inkeri Lamér

Kotona Ruotsissa

Suomalaisten asumisuria Göteborgissa

Inkeri Lamér on vierailut Göteborgin suomalaisten kodeissa ja keskustellut asukkaiden kanssa asumisesta.

Miten asuttiin Suomessa? Mistä saatiin katto päälle, kun muutettiin Ruotsiin? Miten asumisura eteni?

Kotona Ruotsissa -kirjassa 29 Göteborgin suomalaista kertoo asumisestaan Ruotsissa 1950-luvulta 2000-luvulle; parakkiasumisesta Hagan purkotaloihin ja miljoonalähiöihin, saunan kaipuusta ja omakotitalohaaveesta.

Onko koti vaikuttanut siihen, että Ruotsiin jäätiin, vaikka tultiinkin vain käymään?

Kirja on sisarteos Inkeri Lamérin aiemmin kirjoittamalle kirjalle *Raskas metalli*, missä suomalaiset kertovat työelämän kokemuksia Göteborgin telakoilta.

Julkaisuja 32. Siirtolaisuusinstituutti 2020.
151 s.

Hinta 25 € +
toimituskulut

Maili Malin

VTT, dosentti, erikoistutkija
Siirtolaisuusinstituutti
maili.malin@migrationinstitute.fi

Pakolaistaustaisten nuorten aikuistuminen Suomessa ja muissa Pohjoismaissa

Avainsanat: pakolaistaustaiset, muut maahanmuuttajataustaiset, toisen tai korkeamman asteen opinnot ja tutkinnot, Pohjoismainen vertailu

Pohjoismainen CAGE-tutkimus on päättymässä ja on aika esitellä osaa keskeisimpiä rekisteritutkimuksen tuloksia. CAGE:ssä (Coming of age in exile – Health and socioeconomic inequity in young refugees in Nordic welfare states) tutkimme 2015-2020 pakolaistaustaisten ja muiden maahanmuuttajataustaisten, lapsena Pohjoismaihin muuttaneiden koulutuspolkua, työmarkkinaosallisuutta sekä terveyttä Tanskassa, Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa. Päätulos on, että Tanskassa kaikki maahanmuuttajataustaisten koulutusindikaattorit (suoritetut tutkinnot, koulutuspuokkaat, koulumenestys) olivat heikompia kuin muissa Pohjoismaissa. Ruotsin tulokset olivat parhaimpia. Norja ja Suomi sijoittuvat näiden kahden maan välille. Tutkimuksemme vahvisti aikaisempia tutkimustuloksia siitä, että ulkomaalaistaustaiset suorittavat toisen ja korkeamman asteen tutkintoja vähemmän kuin kantäväestö vielä niidenkin nuorten keskuudessa, jotka ovat syntyneet Suomessa.

CAGE tutkimus koostui erilaisista työpaketeista, joissa tutkittiin maahanmuutto-, työ-, koulutus- ja terveystieteitä eri Pohjoismaissa. Poliittika-analyysien lisäksi tehtiin haastattelututkimuksia maahanmuuttajanuorille eri Pohjoismaissa sekä terveydenhuollon, ja opetustoimen henkilöstölle sekä työnantajille. Tanskassa tutkittiin turvapaikanhakijalasten vastaanottokäytäntöjä haastattelemalla ter-

veydenhuollon työntekijöitä ja turvapaikanhakijoita. Norjassa taas tarkasteltiin nuorten koulutussiiirtymiä yläkoulusta lukioon ja ammatillisiin opintoihin haastattelemalla opiskelijoita ja koulujen henkilökuntaa. Suomessa haastateltiin nuoria heidän koulu- ja työhistoriastaan sekä työnantajia maahanmuuttajien rekrytoinnista. (Raportit löytyvät www.cage.ku.dk.) Näin yhdistettiin indikaattorien rekisteritieto, politiikka-analyysit ja kokemuksellinen tieto, jotka valottavat hyvin ilmiön eri puolia. On tärkeää huomioida, että tutkimme lapsina maahan muuttaneita, joilla on lähtökohtaisesti kohtuullisen hyvät mahdollisuudet oppia kieltä, kouluttautua haluamaansa ammattiin, työllistyä, ylläpitää terveyttään ja elää hyvää elämää rauhallisissa yhteiskuntaoloissa.

Ensimmäisessä työpaketissa analysoimme vuosien 1990-2015 rekisteritiedoilla nuorten koulutuspolkua, työmarkkina-asemia, työkyvyttömyyseläkeläisyyttä ja mielenterveyttä. Vastasin hankkeen rekisteritutkimuksesta Suomessa, joten keskityn tässä tekstissä kuvaamaan lyhyesti koulutusta koskevia päätuloksia. Vertailutiedot eri maiden välillä löytyvät jo julkaistusta raportista nuorten toisen ja korkeamman asteen koulutuksen suorittamisesta. Muista integroitumisen indikaattoreista julkaistaan raportti loppuvuodesta 2020.

Miten lapsina ja nuorena Suomeen muuttaneiden integroituminen onnistui?

Jaottelimme tutkittavat lapset pakolaistaustaisiin ja muihin maahanmuuttajataustaisiin vuosina 1971–1999 syntyneisiin, jotka olivat alaikäisinä (<18 vuotta) muuttaneet Suomeen ja asuivat pysyvästi maassa 1990–2015. Pakolaistaustaiset tunnistimme siitä, että he ja heidän vanhempansa (tai ainoa tiedossa oleva vanhempi) olivat syntyneet niin sanotuissa pakolaismaissa. Pakolaistaustaisista 15 % oli tullut Suomeen ilman vanhempiaan ja heitä tutkimme erikseen toisessa tutkimuksessa. Vastaavasti määritimme muut maahanmuuttajataustaiset. Lisäksi erotimme omiksi ryhmikseen Suomessa syntyneet pakolaistaustaiset ja muut maahanmuuttajataustaiset. Meillä oli kantasuomalaisista syntymävuoden mukaan kaltaistettu vertailuryhmä. Seuranta-aikamme päättyi vuonna 2015, jolloin tutkimuksen ensimmäisen sukupolven, ulkomailla syntyneet henkilöt olivat 16–44-vuotiaita ja toisen sukupolven, Suomessa syntyneet nuoret 16–29-vuotiaita.

Tutkinnot

Tilastokeskuksen opiskelutietokannasta saimme tiedot nuoren aloittamista toisen tai korkeamman asteen opinnoista 1990–2015 väliseltä ajalta ja tutkintotietokannasta nuoren kaikki suoritettut tutkinnot. Tutkinnot on koodattu ISCED-luokituksen (Unesco International Standard Classification of Education) mukaisesti. Lisäksi meillä oli tiedot tutkintojen suoritusvuosista. Koulutusluokitus ISCED on kansainvälistä vertailua varten kehitetty. Tässä käytämme ISCED-luokituksen koulutusastetietoa, joka saa seuraavat arvot:

- 3 = ylempi toisen asteen tutkinto (lukio- ja toisen asteen ammatillinen koulutus, ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot)
- 4 = erikoisammattitutkinto
- 5 = ammatillisen opistoasteen tutkinnot
- 6 = ammattikorkeakoulututkinto, teknillisten oppilaitosten insinööriin tutkinnot, metsätalousinsinööriin ja merikapteenin tutkinnot sekä yliopistojen alemmat korkeakoulututkinnot
- 7 = ylempät ammattikorkeakoulututkinnot, yliopistojen ylempät korkeakoulututkinnot
- 8 = lisensiaatin ja tohtorin tutkinnot.

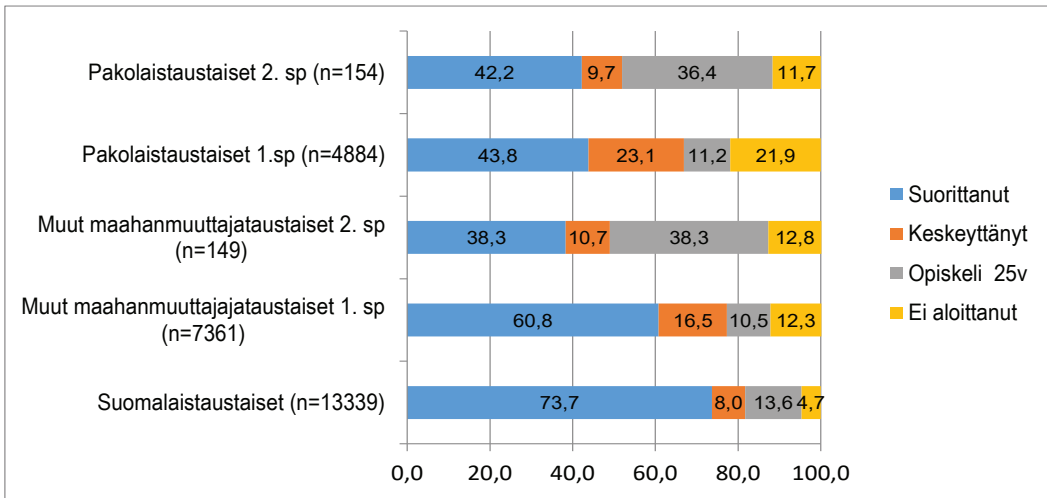
Kolmasosa tutkittavista oli muuttanut Suomeen alle 6-vuotiaana, 41–42 % 7–12-vuotiaana ja vajaa kolmannes 13–17-vuotiaana. Viimeksi mainitulla ikäryhmällä on usein haasteita kouluun ja uuteen kotimaahan

sopeutumisessa sekä koulukielen ja jo tässä vaiheessa vaativien oppisisältöjen oppimisessa. Niin oli myös meidän tutkimuksemme, sillä 13–17-vuotiaana Suomeen ns. pakolaismaista muuttaneissa oli vähiten toisen asteen opintonsa suorittaneita ja eniten taas oli niitä, jotka eivät olleet aloittaneet toisen asteen opintojaan lainkaan. Suurin osa pakolaistaustaisista on Somaliassa (21,6 %), entisen Jugoslavian alueella (20,8 %) ja Irakissa (17,9 %) syntyneitä. Toisessa sukupolvessa vanhempien yleisimmät syntymämaat olivat vastaavasti suuruusjärjestyksessä Somalia, Vietnam ja entisen Jugoslavian maat.

Ulkomailla syntyneet ei-pakolaistaustaiset henkilöt olivat suorittaneet eniten toisen asteen tutkintoja 25 ikävuoteen mennessä (60,8 % vs. kantasuomalaiset 73,7 %, Kuvio 1). Vähiten toisen asteen tutkintoja olivat vastaavasti suorittaneet Suomessa syntyneet muut kuin pakolaistaustaiset (38,3 %), mutta he olivat vuonna 2015 varsin nuoria ja heidän opintonsa olivat vielä edessä tai heistä suuri osa opiskeli vielä 25-vuotiaana. Eniten opintonsa keskeyttäneitä ja niitä, jotka eivät olleet aloittaneet lainkaan toisen asteen opintoja, oli ensimmäisen sukupolven pakolaistaustaisissa (23,1 % ja 21,9 %). Vähiten opintonsa keskeyttäneitä oli suomalaistaustaisissa nuorissa (8 %).

Kun tarkastelimme ammattikorkeakoulun ja yliopiston alempien ja ylempien tutkintojen suorittamista 30 ikävuoteen mennessä, selvisi että ulkomaalaistaustaiset suorittivat näitä tutkintoja merkittävästi vähemmän kuin kantasuomalaiset. Ulkomaalaistaustaisista eniten ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkintoja olivat suorittaneet muut kuin pakolaistaustaiset maahanmuuttajat (25,5 %). Naiset suorittivat kaikissa ryhmissä alle 30-vuotiaana enemmän korkeaasteen tutkintoja kuin miehet (lukuun ottamatta vietnamilaissyntyisiä). Miehet taas suorittivat enemmän toisen asteen tutkintoja suomalaistaustaisissa ja ”muut maahanmuuttajat”-ryhmässä. Samoin kuin alle 25-vuotiaana, nuoret miehet keskeyttivät toisen asteen opintonsa naisia useammin kaikissa ryhmissä ennen 30:tta ikävuottaan.

Nuorten välisen sukupuolten tasa-arvon kannalta on huolestuttavaa, että kaikissa ulkomaalaisryhmissä miehiä useammin naiset eivät olleet aloittaneet lainkaan toisen asteen opintoja 25:een ikävuoteen mennessä. Perusteella olisikin tärkeää intensiivisesti tukea, motivoida ja ohjata maahanmuuttajataustaisia tyttöjä toisen asteen koulutukseen. Toisaalta kun kaikissa ryhmissä nuoret miehet keskeyttivät toisen asteen opintonsa nuoria tyttöjä useammin, tulee poikienkin opintojen ohjaukseen ja tukeen toisella asteella panostaa erityisesti ja enemmän kuin nykyään.

Kuvio 1. Toisen asteen opintojen kulku ennen 25-ikävuotta maahanmuuttotaustan ja sukupolven mukaan, % (sp=sukupolvi).

Pohjoismainen vertailu

Pikkulapsina Pohjoismaihin muuttaneille pakolaislapsilla oli yleensä teini-ikäisenä muuttaneita paremmat koulutustulokset, kuten korkeammat keskimääräiset keskiarvot 9. luokalla ja enemmän ylemmän toisen asteen tutkintoja. Keskituloisista maista, kuten entisestä Jugoslaviasta ja Iranista, muuttaneilla pakolaisilla on yleensä paremmat koulutustulokset kuin matalan tulotason maista, kuten Somaliasta muuttaneilla. Alkuperämaan sosioekonominen tilanne ja sodan konteksti vaikuttavat siihen, missä määrin pakolaislapset saavat muodollista koulutusta alkuperämaassaan. Näin näillä tekijöillä on vaikutusta myös lapsen myöhempään koulutustuloksiin.

Ruotsin pakolaistaustaisilla nuorilla oli parhaat koulutustulokset verrattuna muiden Pohjoismaiden pakolaistaustaisiin. Ruotsin pisin muuttoliikehistoria merkinnee maahanmuuttajalasten sujuvampaa integroitumista kouluihin. Ruotsissa kuitenkin havaittiin suuria koulutuseroja lapsen saapumisiän mukaan. Norjassa maahanmuuttajataustaisten nuorten koulutustasoerot olivat yleensä pienempiä kuin muissa maissa. Tanskassa ja Suomessa pakolaistaustaisten koulutustasot olivat Ruotsia ja Norjaa heikompia. Tanskan tiukat ja rajoittavat maahanmuutto- ja kotoittamispolitiikat heijastuvanevat näissä tuloksissa, sillä pakolaislapsilla ei ole samantaisia koulutusoikeuksia kuin muissa Pohjoismaissa. Suomessa havaitut huonommat tulokset saattavat liittyä maan suhteellisen lyhyeen muuttoliikehistoriaan ja vähäisempään kokemukseen pakolaisten integraatiosta yleensä. Pakolaisväestön muita Pohjoismaita pienempi koko Suomessa voi myös rajoittaa näiden havaintojen yleistettävyyttä.

joismaita pienempi koko Suomessa voi myös rajoittaa näiden havaintojen yleistettävyyttä.

Pakolaistaustaisten ja kantaväestön välinen ero suoritetuissa keskiasteen tutkinnoissa oli kaikissa Pohjoismaissa suurempi kuin vastaava ero korkea-asteen tutkinnoissa. Lopuraportissa tutkijoiden johtopäätös onkin: koska keskiasteen tutkinnon suorittaminen on tärkeää työmarkkinoille pääsulle, on keskiasteen koulutuksen saavuttamista helpottaville politiikoille annettava enemmän painoarvoa kuin korkea-asteen koulutuksen edistämiseksi.

Lopuksi

Suomen koulutusjärjestelmän katsovaan olevan OECD-maiden parhaimmistoa, mutta se ei näytä olevan sitä alaikäisinä Suomeen muuttaneille, eikä Suomessa syntyneille ulkomaalaistaustaisille. Eriarvoisuutta ilmenee, vaikka koulutuspolitiikassa ja –käytännöissä pyritäänkin tasa-arvoistamaan lasten ja nuorten koulutusmahdollisuuksia. Kouluissa toteutetut toimet ja oppilaan saama tuki eivät näytä olevan riittävän vaikuttavia, jotta ne tasoittaisivat nuorten taustoista aiheutuvia koulutuseroja. CAGE Suomen tulokset vahvistavat jo aiemmin tunnettua tutkimustietoa. Ulkomaalaistaustaisen lapsen ja nuoren on opittava uusi kieli, ja tällä opetuskielillä erilaiset peruskoulun oppisisällöt, mikä on suuri urakka.

Siirtyminen perusopetuksesta toisen asteen opintoihin on nuorelle tulevaisuuden kannalta kriittinen nivelvaihe. Tässä siirtymässä julkinen valta pyrkii hallinnoimaan

nuoria niin, että mahdollisimman moni haakee, pääsee ja aloittaa opintonsa toisella asteella sekä valmistuu sieltä. Osalla nuorista tämä opintopolku voi kuitenkin olla varsin mutkittileva tai katkonainen. Kun siirtymisen järjestelmä on hajanainen ja sirpaloitunut, voi se helposti pudottaa nuoren siirtymäpolulta syrjään tai pitkäksi aikaa kotiin.

Asiantuntijoiden mukaan siirtymää voi hankaloittaa se, että peruskoulu ja toinen aste ovat rakenteellisesti niin erillään toisistaan. Toisen asteen opinnot vaativat usein paljon itsenäistä opiskelua nuorilta, jotka saattaisivat tarvita vielä aikuisten tukea opinnoissaan. Nuoreen liittyviä haavoittuvuustekijöitä sille, ettei nuori ole hakenut, päässyt ja aloittanut opintoja toisella asteella eikä ole mennyt töihin, ovat äidin vähäinen koulutus ja nuoren erityisopetuksen mukainen yksilöllinen opimäärä yläkoulussa. Tutkimusten mukaan näistä nuorista suhteellisen suuri osa oli muun kielisiä. Mahdollisten haavoittuvan aseman lisäksi muun kieliset nuoret joutuvat kilpailemaan toisen ja korkeamman asteen

opiskelupaikoista äidinkieleltään suomen- ja ruotsinkielisten kanssa.

Suomen koulujärjestelmä saa kuitenkin kiitosta ja tunnustusta kielitietoisesta opetuksesta sekä lapsen ja nuoren tilanteen kokonaisvaltaisesta huomioimisesta peruskoulussa. Huolimatta kielitietoisesta opetuksesta ja nuoren oikeudesta oman äidinkielen sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetukseen PISA 2012 -testituloksissa erot ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten nuorten välillä olivat edelleen varsin suuret. Onko niin, että maahanmuuttajataustaiset nuoret pärjäävät ja etenevät opinnoissaan yhtä hyvin kuin kantasuomalaiset, vasta kun heidän vanhempinsa sosioekonominen asema ja koulutus lähentyvät suomalaistaustaisten vanhempien työllisyyttä ja koulutustasoa ja kotikielestä on tullut suomi tai ruotsi? Tämä vie aikaa. Helpoin tapa tukea kaikkien nuorten toiselle asteelle siirtymistä, siellä pysymistä sekä sieltä valmistumista olisi lisätä opetushenkilöstön nuorille opintojen aikana antaman tuen määrää sekä parantaa sen laatua.

**Tuomas Martikainen &
Pirkko Pitkänen (toim.)**

Muuttoliikkeiden vuosisata

Kylmän sodan päättymisen jälkeen olemme eläneet kasvavan kansainvälisen yhteistyön ja vuorovaikutuksen aikaa. Tiivistyneen globaalin taloudellisen ja poliittisen yhteistyön myötä ihmisten kansainvälinen liikkuvuus on lisääntynyt. Globalisaatio, kaupungistuminen, väestönkasvu ja ilmastonmuutos ovat megatrendejä, jotka todennäköisesti jatkuvat tulevina vuosikymmeninä. Lisääntyvän kansainvälisen muuttoliikkeen ja muun kansainvälisen yhteistyön ja yhteiselon myötä myös globaalit riskit kasvavat. Muuttoliikkeiden vuosisata avaa kansainvälisen liikkuvuuden ilmiöitä sekä nostaa esiin mahdollisia tulevia kehityskulkuja.

Julkaisuja 37. Siirtolaisuusinstituutti 2020. 90 s.

**Hinta 25 € +
toimituskulut**

Abdirashid A. Ismail

DSc. (econ), Senior Researcher
Migration Institute of Finland
abdirashid.ismail@migrationinstitute.fi

Deportation might be the worst answer

Keywords: asylum policies; rejected asylum seekers; deportation; Europe; Finland

Europe's reaction to the so called 'migration crisis' of 2015 and 2016 was met with unprecedentedly restrictive asylum policies that were particularly harsh to asylum seekers with devastating implications on immigrants' access to legal residence permits. However, the great majority of denied asylum applicants opt to stay and authorities overwhelmingly fail to send them back due to a number of factors, including the dire situation of their countries of origin. Consequently, large numbers of these rejected asylum seekers live among us and only few of them will return to their countries of origin in the near future, regardless of the reasons of their migration and the magnitude of their destitution in Europe. This has enormous impact on the wellbeing of these vulnerable immigrants and their families in their countries of origin, but their long and unproductive stay in Europe has also costed European economies. This short essay argues that instead of pushing these asylum seekers into an abject destitution and feeding their grievances, we need more effective immigration and integration policies.

He studied accounting at the university and started working for a center that was operating a gas station, a restaurant and a clothing shop, making only 150 USD per month. He asked, as agreed, for a raise as the business was going well, but his boss declined his requests. One evening he came home late and was very upset. He explained that he had a conflict with the em-

ployers and left the job. He left home early in the morning and never came back. He called us one day and said that he was looking for a job. We thought that he was in (a city in Somalia).

He called me another time, telling me that he left for tahriib (smuggling/trafficking) and was in Yemen. I felt deeply upset and talked to him to convince him about the consequences of his action from every dimension. I asked him, 'why are you leaving your kids?' But in vain. He said, 'please forgive me ... I am doing all this for you (the family), that place Somalia is not a place where I can support you.'

One day, his mom received a phone call from Libya. She heard his son screaming while he was tortured. Terrified she threw the phone and asked me to speak, said 'you! Talk to this guy, what is he saying?' (Her reaction) shaken me, though not sure, I was guessing what is happening! I was also very terrified to grab the phone from the ground and kept asking her questions, 'what is he saying?' and she is replying 'I have no idea about it, but talk to him! I finally took the phone and my husband told me that he was in the captivity of Magafe.

The story was narrated by Ruun, a young mother of two whom I met in Somalia during

my fieldwork in spring 2019. Her husband, Nuur (not their real names), a young graduate, had left them some five years ago and finally ended up in Europe, by crossing the Mediterranean Sea. On the way, he had been captured for two years in Libya by *Magafe*, which among Somalis refers to ruthless kidnapper-trafficker networks that function around the Sahara desert. Literally, *Magafe* means a sniper that does not miss a shot.

Currently, Nuur is a rejected asylum seeker who lives in Europe as an irregular migrant. He is facing harsh everyday insecurities, ranging from deprivation from sources of livelihood to fear for detention and deportation.

Europe's reaction to the so called 'migration crisis' of 2015 and 2016 was hasty and unfortunate. It was hasty as the EU member states instantly imposed unprecedentedly restrictive asylum policies that were particularly harsh to certain groups of asylum seekers. For instance, 1) as Chart 1 shows, in Finland the rate of recognition of asylum applications dropped from 57 to 34 percent in one year, from 2015 to 2016, 2) and as Table 1 shows, between 2015 and 2018, the rate of rejection of asylum seekers from Somalia in Finland has increased more than doubled.

The reaction was unfortunate as its implications were devastating. In 2019, 738,425 asylum applications were lodged in the EU+ countries (EU+ means the EU28 member states plus Norway, Switzerland, Liechtenstein and Iceland), 584,770 first instance decisions on these applications were made and only 206,000 applicants were awarded positive decisions (refugee or subsidiary protection statuses). In other words, the recognition rate, i.e. the share of positive decisions among the total number of decisions, was 38 percent. As chart 1 shows, at the EU level the rate was reduced from 52 percent in 2015 to 38 percent in 2019. Thus, although after 2016 the number of asylum applications fell down to its pre-2015 levels, the rate of recognition stayed very low. As a result, there were 911,885 pending applications at the end of the 2019 (EASO 2019).

However, the great majority of denied asylum applicants opt to stay and authorities overwhelmingly fail to send them back due to a number of factors, including the dire situation of their countries of origin. Consequently, in 2019, a million asylum seekers live in limbo in Europe (Tondo 2019). According to Nils Muižnieks, the Council of Europe's Commissioner for Human Rights, these rejected asylum seekers "tend to live in substandard conditions, completely excluded from society, lacking residence permits and the means to meet basic needs such as shelter, food, health

or education. In essence, they are deprived of any opportunity to live in dignity" (Muižnieks 2016).

Indeed, most of those rejected asylum seekers live among us in destitution and only few of them will return to their countries of origin in the near future, regardless of the reasons of their migration and the magnitude of their destitution in Europe.

From January 2019 to February 2020, I conducted extensive fieldwork in Finland and in Somalia, with the aim of understanding how restrictive immigration policies affects the lives of rejected asylum seekers in Europe and their families left behind in the Horn of Africa.

About three-quarters of my informants in Finland left Somalia due to fear of persecution, while the remaining quarter migrated to escape the prolonged conflict and precarious life in Somalia.

Even for those who left Somalia in search for a better live, voluntary return is not an option and deportation is far worse. Most of this group, like Nuur, left the country without notifying their loved ones in advance. Many of them, like Nuur, fell prey to the criminal networks after they become desperate. They lost hope in the country and, consequently, they are convinced that submitting to the will of the *Magafe* is the only real option available to them. I am convinced that due to the inequalities and mismanagement that exist in post-civil war Somalia, distorted information that these victims would get beforehand, and their lack of experience, their disappointments in their home country is very reasonable.

Because of the restrictive immigration policies of the EU and member states, migrants from Somalia are forced to take illegal, very time-consuming, extremely expensive and mostly horrifically dangerous routes to Europe. Most of my informants travelled through the Libyan desert, where they expe-

Table 1: Number of asylum decisions on Somali applicants, 2015-2018.

Year	Total	Negative	%
2015	678	193	28.50
2016	1559	1077	69.1
2017	530	316	59.6
2018	566	336	59.4

Source: Finnish Immigration Service (2020).

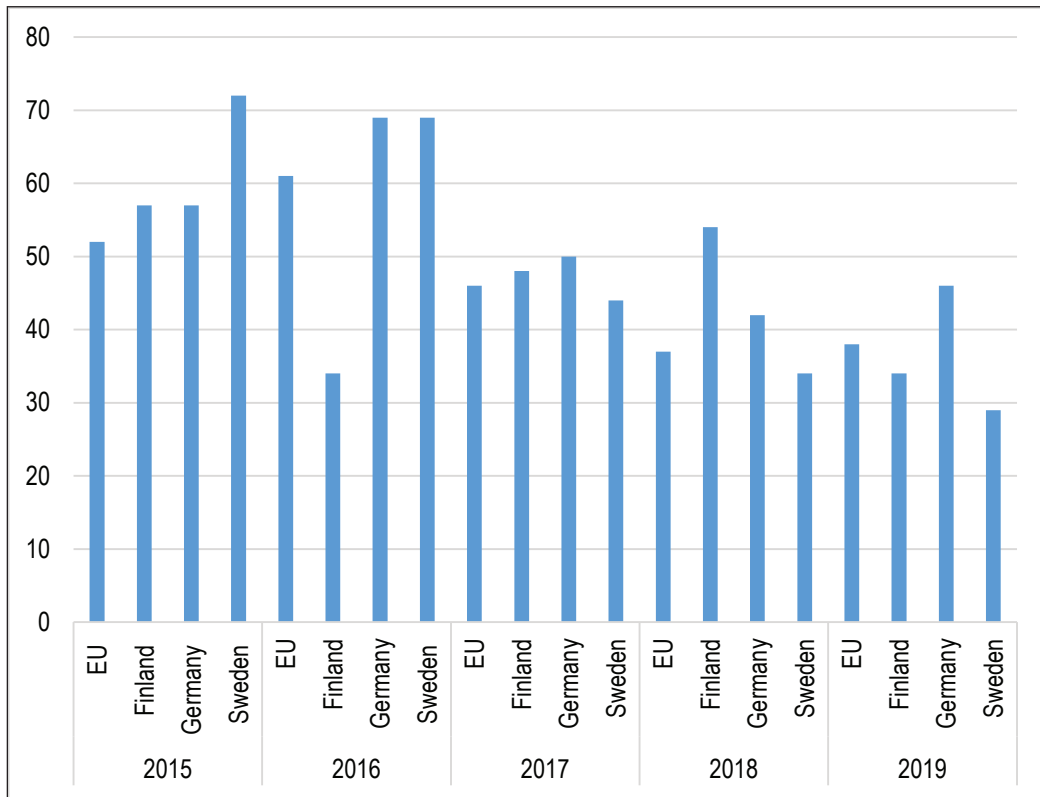

Chart 1. Rate of recognition on first instance asylum applications in Europe, 2015–2019. Source: Compiled from EUROSTAT (2016–2020).

rienced horrific psychological and physical abuses. They were brutally tortured, raped, and traded as slaves by ruthless traffickers. My informants in Europe are probably the luckiest of all. They are those who were not brutally slayed by the *Magafe*, not perished in the Sahara and not drowned in the Mediterranean. According to Sagal, a 27-year-old female informant and a victim of rape and torture in the hands of *Magafe*, “you were ready to choose death, compared to the life in Libya.” Indeed, due to the suffering in the hands of *Magafe*, migrants are psychologically prepared to accept death and not to fear drowning in the sea.

In addition, migration has dramatically shattered the lives of families back home. In most cases, family members have paid large amounts of money as a ransom to the *Magafe*. Many lost all their properties (i.e. homes and lands), accrued unbearable amounts of debts and some were demoted for begging. Furthermore, due to the torments their loved ones were facing in Libya and the economic crises

they went through, many family members in Somalia, particularly parents, developed serious mental and physical illnesses. I met an elderly ailing father who had paid over 30,000 US dollars to the *Magafe* for two minor children. Both he and his wife became seriously ill with diabetes and high blood pressures and since then, his wife barely stood up by herself. In my second visit, ten months later, I found the father himself in a wheelchair.

Moreover, most of the family members I met in Somalia were longing to see their loved ones one day. However, the worst-case scenario for these family members would be to witness their loved ones being deported to Somalia. This would be the end of their hopes and, most probably, would shatter the families even further. In addition, the deportee would be marginalized and seen as a complete failure by everyone, including themselves, family members and acquaintances.

Finally, as the Chart 2 on the Finnish Immigration Service decisions on international protection of 2019 illustrates, most of the re-

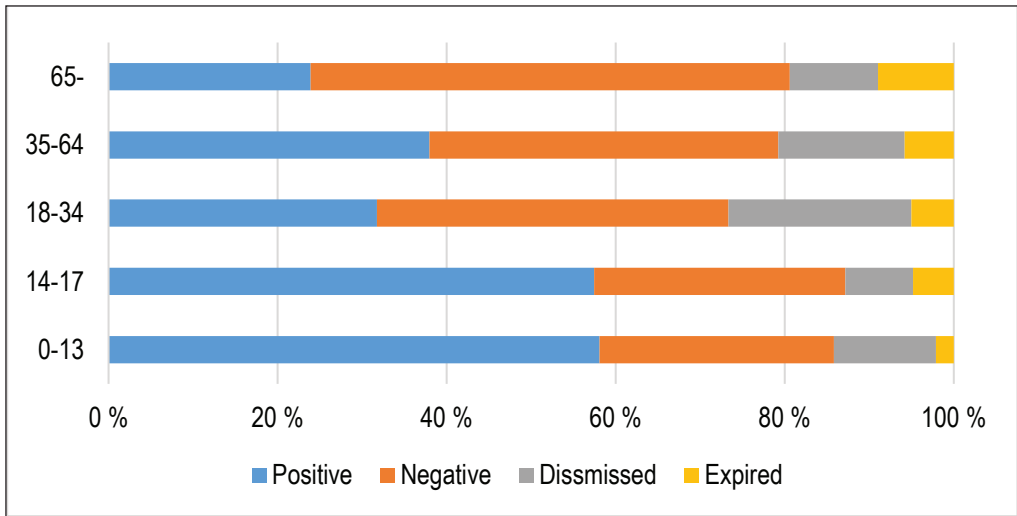

Chart 2. Asylum Decisions by the Finnish Migration Services, Age groups, 1/2019–12/2019. Source: Finnish Immigration Service (2020).

jected asylum seekers were youth; if their migratory and integration processes would be managed well, they could be an asset for the European ageing societies like Finland.

In addition to the financial resources that the families in Somalia lost, their long and unproductive stay in Europe (my informants had stayed 3–11 years in Finland) has also costed European economies.

In the best interest for all, including Europe and its member states, is to manage these resources (time and money) well. Thus, rather than pushing these asylum seekers into an abject destitution and feeding their grievances, more effective immigration and integration policies are needed. Policies that would give these youth hope and nurture them efficiently to become capable residents who are an asset for themselves, their families, as well as for their host societies.

Sources

EASO (2020). "Situation of Asylum in the European Union: 2019 overview" EASO's Data Analysis and Research Sector (DARS). Available: <https://easo.europa.eu/asylum-trends-easo-asylum-report-2020>. Accessed 11.11.2020.

EUROSTAT (2016–2019). "Asylum decisions in the EU", Eurostat Press-release, 75/2016 - 70/2020. Available: <https://ec.europa.eu/eurostat>. Accessed 11.11.2020.

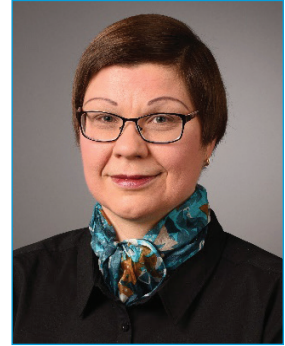
Finnish Immigration Service (2020). "STATISTICS- Asylum applications", Available: <https://tilastot.migri.fi/index.html#decisions/23330/49?l=en&start=588>. Accessed 11.11.2020.

Muižnieks, Nils (2016). "Migrants in limbo in Europe have the right to live in dignity." Available: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/migrants-in-limbo-in-europe-have-the-right-to-live-in-dignity>. Accessed 11.11.2020.

Tondo, Lorenzo (2019). "Nearly 900,000 asylum seekers living in limbo in EU, figures show" Guardian, 5-8.2019. Available: <https://www.theguardian.com/world/2019/aug/25/asylum-seekers-limbo-eu-countries>. Accessed 11.11.2020.

Riti Esberg

YTM (väit.), Turun yliopisto
riti.esberg@utu.fi

Iranista Suomeen muuttaneiden naisten sosiaaliset suhteet ja niiden merkitys yhteiskuntaan kiinnittymisessä

Avainsanat: integraatio, iranilaiset naiset, kieli, kulttuuri, maahanmuuttajanaiset, sosiaalinen tuki, sosiaaliset suhteet, sukupuoli, uskonto

Artikkeli on lyhennetty 30.10.2020 Turun yliopistossa pidetyn väitöstilaisuuden lektiosta.

Iranilaiset naiset ovat tärkeä tutkimuskohde monestakin syystä. Suomalaisen yhteiskunnan moninaisuus on lisääntynyt, ja maahanmuuttajien yhteiskuntaan integroitumisella on suuri merkitys sekä yhteiskunnalle että maahanmuuttajille. Naisiin keskittyvä tutkimus on tärkeä, koska aikaisemmissa tutkimuksissa on usein tarkasteltu molempia sukupuolia tai vain miespuolisten maahanmuuttajien kokemuksia ja elämäntilanteita.

Yhteiskunnan monikulttuuristuksessa maahanmuuttajien onnistuneesta integroitumisesta on tullut yhä ajankohtaisempi kysymys. Muslimitaustaisten maahanmuuttajanaisten yhteiskunnan ulkopuolelle jäämisen ja sosiaalisen syrjäytymisen riski on suuri, sillä monet saattavat olla pitkiä aikoja työmarkkinoiden ulkopuolella hoitaessaan kotona pieniä lapsiaan. Lisäksi he kohtaavat usein syrjiviä asenteita arjessaan. Maahanmuuttajien integroitumista edistäväksi tekijäksi on nähty sosiaalisten suhteiden solmiminen valtaväestöön. Sillä on merkitystä valtakielen oppimisessa, arjessa toimimisessa ja uuteen kulttuuriin sopeutumisessa.

Iranilaiset naiset ovat saapuneet Suomeen islamilaisesta yhteiskunnasta, joka on hyvin erilainen suomalaisen yhteiskun-

taan verrattuna. Sillä voi olla merkitystä sosiaalisten suhteiden solmimiselle Suomessa, samoin yhteiskuntaan kiinnittymiselle. Aikaisemmissa tutkimuksissa ei ole erityisemmin paneuduttu siihen, mikä on sosiaalisten suhteiden merkitys maahanmuuttajien yhteiskuntaan kiinnittymisessä, keitä heidän sosiaaliseen verkostoonsa kuuluu ja miksi heidän kontaktinsa kantaväestöön jäävät vähäiseksi.

Maahanmuuttajien sosiaaliset suhteet eivät useinkaan ole olleet aikaisimmissa tutkimuksissa keskeisenä teemana, vaan yhtenä aiheena tarkasteltaessa maahanmuuttajien elinoloja, hyvinvointia, työllistymistä ja integroitumista. Iranilaisia naisia ei ole paljoakaan tarkasteltu kotimaisessa sosiaaliteellisessä tutkimuksessa. Siinä he näyttävät jääneen vähemmälle huomiolle kuin muiden etnisten ryhmien naiset. Tämä oli tärkeä lähtökohta tutkimukselleni, jolla pyrin täyttämään tätä vajetta.

Tutkimukseni paikantuu sosiaalisten suhteiden ja maahanmuuttotutkimuksen tutkimusperinteeseen ja on yhteiskuntapoliittisesti painottunut, koska siinä korostuu integroitumisen yhteiskunnallinen luonne. Tutkin Iranista Suomeen muuttaneiden naisten sosiaalisia suhteita, niiden kautta saatavaa tukea

ja sosiaalisten suhteiden merkitystä naisten yhteiskuntaan kiinnittymiselle. Tutkimuksessa painottuvat iranilaisten naisten omat kokemukset ja käsitykset sosiaalisten suhteiden solmimisesta ja yhteiskuntaan integroitumisesta. Tarkastelin tutkimuksessa, millainen merkitys sosiaalisilla suhteilla ja niiden kautta saatavalla tuella on muuttuneessa kulttuurisessa ympäristössä ja miten ne vaikuttavat yhteiskuntaan kiinnittymiseen.

Väitöskirjani on toteutettu laadullisella tutkimusotteella. Tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu kahdentoista iranilaisen naisen haastattelusta, jotka on toteutettu vuosina 2008–2009. Lisäksi havainnoin ja tein muistiinpanoja iranilaisten naisten arjesta. Analyysimenetelmänä on sisällönanalyysi. Analyysin taustalla vaikuttaa integraatiota käsittelevä kirjallisuus, joka on analyysille suuntaa-antavaa.

Tutkimuksessa nousivat esille yhteiskuntien, ihmisten ja kulttuurien erilaisuus, torjuvat asenteet, koettu yksinäisyys, kulttuurin konkretisoituminen elämän eri alueilla sekä etäiset ja läheiset sosiaaliset suhteet. Kulttuurilla on merkitystä sosiaalisten suhteiden solmimisessa ja yhteiskuntaan integroitumisessa. Työssäni painottuvat suomalaisen ja iranilaisen yhteiskunnan ja kulttuurin erilaisuus.

Kulttuurin konkretisoituminen naisten arjessa piirtyi aterioinnin, pukeutumisen, äidin roolin ja uskonnon merkityksen kautta. Oma kulttuuri näkyi naisten arjessa ja siinä tapahtui muutoksia ympäristön vaikutuksesta.

Käsitteelin väitöskirjassani iranilaisille naisille syntyneitä etäisiä ja läheisiä sosiaalisia suhteita. Etäisiä suhteita ovat viranomaisuus, asumisen kautta syntyneet suhteet sekä ystävä-, kaveri- ja tuttavuus-suhteet. Läheisiä sosiaalisia suhteita ovat perhe ja sukulaisuussuhteet. Muun ohella keskityin naisten yllärajaisiin sosiaalisiin suhteisiin eli yhteydenpitoon entisessä kotimaassa tai maailmalla asuviin perheenjäseniin ja sukulaisiin. Sosiaalisten suhteiden jaottelu etäisiksi ja läheisiksi johtui teoreettisista lähtökohdista, mutta myös naisten kulttuuriin ja tunnetasoon kytketyistä tekijöistä, jotka selittivät sosiaalisten suhteiden kokemisen etäisiksi tai läheisiksi.

Suomessa asuessa tutkimukseeni osallistuneille naisille oli muodostunut kaksi erilaista sosiaalisen verkoston mallia, joista toinen oli perinteisen iranilaisen naisen sosiaalinen verkosto ja toinen modernin iranilaisen naisen sosiaalinen verkosto. Perinteiset naiset olivat kiinnittyneet kotiin tärkeäksi koettujen islamilaisten arvojen kautta. Näiden naisten so-

siaalinen elämä oli sidottu kotiin, perheeseen, sukulaisuuteen ja omaan etniseen yhteisöön. Modernien naisten mielenkiinto kohdistui enemminkin kodin ulkopuoliseen toimintaan, kuten järjestötoimintaan, harrastuksiin, kolutukseen ja työelämään.

Iranilaisten naisten sosiaaliset suhteet voidaan ymmärtää kaksikehäisen mallin muodossa siten, että läheiset sosiaaliset suhteet ovat sisäkehällä ja etäiset uloimmalla kehällä. Sisäkehässä ovat perhe, sukulaiset ja näiden kautta tulleet uudet sukulaiset. Perhe oli naisille tärkeä, koska monelle se oli ainut sosiaalinen foorumi, kiinnittymisen kohde ja integroitumisen edesauttaja. Ulkokehällä ovat muiden etnisten ryhmien maahanmuuttajanaiset. Niiden sosiaalisten suhteiden merkitys konkretisoitui järjestötoiminnan, harrastusten ja muun kodin ulkopuolisen toiminnan muodossa. Uloimmalle kehälle sijoittuvat myös naapurit, satunnaiset kontaktit, viranomaiset ja muut palveluissa toimivat henkilöt. Näihin suhteisiin liittyi jännitteitä ihmisten erilaisten arvomaailmojen vuoksi. Vaikka ulompi kehä voi tuntua toisarvoiselta, on sillä suuri merkitys, koska kyse on suhteista ja palveluista, joiden pitäisi tukea integroitumista. Vaikka kehämällä auttaa hahmottamaan iranilaisten naisten sosiaalisia suhteita, kuvastaa se niitä varsin pelkistetysti.

Iranilaisten naisten sosiaalisia suhteita luonnehti maahanmuuttajavaltaisuus ja sukupuolittuneisuus. He hakeutuivat toistensa seuraan ja hakivat toisiltaan tukea ja tietoa ympäröivästä yhteiskunnasta. Naisten integroitumiseen olivat vaikuttaneet kulttuurien erilaisuus, uskonto, naisten halukkuus ja edellytykset integroitua sekä suomalaisen yhteiskunnan integroitumiselle luomat puitteet. Integroitumista ei kuitenkaan aina koettu mahdollisuudeksi, eikä tavoittelemisen arvoiseksi, vaan yhteiskunnan odotusten mukaiseksi velvollisuudeksi. Vastentahtoinen integroituminen saattaa olla yleisempikin ilmiö, joka on jäänyt huomaamatta.

Toisaalta iranilaisten naisten integroitumiseen vaikuttivat monet muutkin tekijät kuin naisten omat valinnat ja tahto integroitua. Rakenteellisella tasolla siihen vaikuttivat poliittinen päätöksenteko ja yhteiskunnassa vallitseva asenneilmapiiri, yksilötasolla sosiaalinen status ja perheen sisäiset toiminta- ja roolimallit.

Voidaan todeta, että muslimitaustaisten naisten integroituminen näyttäytyi kulttuuriin sidottuna pitkäaikaisena ja monitahoisena prosessina, jonka eteneminen ja vaiheet eivät ole ennustettavissa.

Antero Leitzinger

Tutkija, VTT
Maahanmuuttovirasto
antero.leitzinger@migri.fi

Kekkosen perintö maahanmuutolle

Poliitikot osaavat kertoa monta hyvää syytä päätöksilleen, mutta joskus suuretkin muutokset voivat johtua aivan muista syistä kuin varsinaisen aiheen huolellisesta harkinnasta, etiikasta tai ideologiasta. Urho Kekkosen presidenttikauden loppupuolella kaikki Suomessa oli alistettu ulkopoliitikalle, eikä se vaikuttanut vähiten ulkomaalaispolitiikkaan. Lopulta kävi kuitenkin niin, että Kekkosen perintö maahanmuutolle kantoi kauemmaksi kuin Neuvostoliitto, vaikka se saattoikin olla sinänsä tahaton ulkopoliittikan sivuvaikutus.

Tshekkoslovakian miehitys elokuussa 1968 oli aiheuttanut pakolaisuutta Itävaltaan ja järkyttänyt Kekkosta. Kun UNHCR:n pääkomissaari vieraili Pohjoismaissa ja Suomessakin 10.-11.9., ulkoministeri Ahti Karjalainen lupasi hänelle Suomen liittyvän YK:n pakolaisten oikeusasemaa koskevaan yleisopimukseen. Kekkonen päätti asian virallisesti 13.9. Eduskunnassa ei asiasta keskusteltu. Pakolaissopimus tuli voimaan Suomessa 8.1.1969, mutta se näytti jääneen eleeksi ilman käytännön merkitystä muutamaan vuoteen.

Yhteispohjoismaisen pakolaisavustuskampanjan johdosta Kekkonen piti 24.4.1971 TV-puheen Palestiinan ja Afrikan pakolaisuudesta, mutta suomalaisten oli vain "vastattava siitä aiheutuvista taloudellisista velvollisuuksista." Maahanmuuttoa Suomeen edusti lähinnä suomenruotsalaisten paluumuutto, joka oli toukokuussa ensi kertaa Ruotsiin-muuttoa suurempi.

Syksyllä 1971 Suomen kautta Ruotsiin paennut virolainen Heigo Jögesma sai Kekkosen uudistamaan määräyksensä palauttaa itärajan yli tulleet turvapaikanhakijat Neuvostoliittoon. Kun Ruotsissa ihmeteltiin, miksei Suomi myöntänyt kenellekään turvapaikkaa, Ulkomaalaistoimiston päällikkö Eila Kännö laati 13.10. muistion, jossa väitti Suomen harjoittavan täysin länsimaista ulkomaalaispolitiikkaa. Ulkoasiainministerölle osoitetussa saatteessa Kännö kuitenkin myönsi pakolaisten saavan muukalaispassin kaikessa hiljaisuudessa: "Turvapaikka-asioista ei yleensä liikoja puhuta ja on ajateltava myös niitä henkilöitä, joiden juuri tällä tavalla on onnistunut 'paeta'."

Kekkosen yritys kiistää Neuvostoliiton myötäily joutui uudelleen koetukselle, kun Neuvostoliitosta souti kumiveneellä Suomeen 16.7.1973 Viktor Tshernov, joka esittäytyi kansallisuudeltaan saksalaiseksi Schneideriksi. Suomi oli vasta toista viikkoa aiemmin isännöinyt ETYKiä valmistellutta ulkoministerikokousta, eikä halunnut ikävää kansainvälistä huomiota. Ulkoasiainministeriön huoli taivutti Kekkosen 23.7. Kaksi päivää myöhemmin julkisuuteen kerrottiin "kumivenemiehen" saaneen turvapaikan ja lähteneen saman tien Länsi-Saksaan. UM:n Antti Karppinen ehdotti muistiossaan työryhmän perustamista koordinoimaan viranomaisten toimintaa turvapaikkakäsityksissä ja 7.9. se kokoon tuikin ensi kertaa.

Kun KGB:n edustaja Mihail Kotov oli 3.8.1973 Kekkoselle paheksunut turvapaikan

myöntämistä Tshernoville, 10.9. itärajan uudelleen ylittänyt Jögesma tarjosi tilaisuuden tasoittaa tilit palauttamalla tämä Neuvostoliittoon jo kaksi päivää myöhemmin. Jögesma oli ilmeisesti aidosti mielenterveysongelmallinen entinen urheilija, joka oli jo Ruotsissa oleskellessaan kummastuttanut virolaisyhteisöä ja palannut välillä Neuvostoliittoon.

Kekkosen ulko- ja ulkomaalaispolitiikka oli kuin peliä, jossa Chilen sotilaskaappaus 11.9.1973 tarjosi vuorostaan tilaisuuden nokiittaa suostumalla Itä-Saksan suojeluvalltioksi Chilessä. Lisäksi Kekkonen piti Turun yliopistossa jo 14.9. puheen, jossa hän tuomitsi Chilen tapahtumat tarkoituksellisen jyrkästi, suorastaan toivoen oikeiston arvostelua: "Se helpottaisi asemaani EEC-sopimuksen puolittamisessa. Valitettavan vähän on haukuttu", Kekkonen tunnusti päiväkirjaansa.

Kotov kuitenkin palasi 26.9.1973 kertomaan, ettei Neuvostoliitto enää vastustanutkaan Suomen EEC-sopimusta. Lokakuussa Suomi allekirjoitti EEC-sopimuksen ja päätti antaa turvapaikan Chilestä pakeneville kommunisteille. Heidän vastaanottonsa järjestämiseksi perustettiin pakolaistoimikunta, jonka työstä sai alkunsa nykyinen kiintiöpakolaisten vastaanotto. Tarkoitus ei kuitenkaan vielä moneen vuoteen ollut, että Suomi ottaisi vastaan muita pakolaisia.

Helsingistä 17.11.1969 alkaneet SALT-neuvottelut olisivat voineet huipentua kymmenen vuoden päästä SALT II -sopimuksen ratifiointijuhlaan ja Kekkonen havittelemaan Nobel-palkintoon, mutta Wienissä 18.6.1979 allekirjoitettu sopimus jäikin ratifioimatta ja Kekkonen joutui tyytymään Leninin rauhankalntoon. Suomi oli jäänyt jälkeen Itävallasta kilpailussaan Euroopan puolueettomimman maan maineesta, kun Itävalta oli ottanut vastaan pakolaisia Unkarista 1956 sekä Tshekkoslovakiasta 1968 ja se näytti päätyneen Wiiniin voittoon Helsingistä suurvaltajohtajien tapaamispaikkana 1979.

Suomi yritti kuitenkin vielä keväällä 1979 kovasti vakuuttaa länsimaita puolueettomuudestaan: Kekkonen vieraili Länsi-Saksassa, Yhdysvaltain varapresidentti kävi Suo-

messa ja jopa Vietnamiin hyökänneen Kiinan kolmosmies, varapääministeri Geng Biao otettiin vastaan touko-kesäkuun vaihteessa vastoin ulkoministeri Paavo Väyrysen ja ääriivasemmiston toiveita. Arto Mansala kertoo muistelmissaan, kuinka näin näytettiin länteen päin, ettei Suomi ollutkaan Vietnamin puolella ja Neuvostoliiton komennettavissa. Sama sävy oli Kekkonen "juhannuspommissa" kun hän julkisesti paheksui puhemies Johannes Virolaisen haastattelua, joka oli pilannut Suomen riippumattomuuden uskottavuutta.

Kekkosen turhautumisesta hyötyivät Vietnamin venepakolaiset, joille avautui yllättäen turvapaikka Suomesta. Vielä 2.7.1979 päähallituspuolueen SDP:n pääkirjoitus torjui oikeisto-opposition varovaiset huomautukset siitä, että kaikki muut länsimaat olivat ottaneet vastaan vietnamilaispakolaisia, sillä oli turhaa "haihatella venekansan jäsenten tuottamisesta Suomeen." Ääriivasemmiston lehdissä pakolaiskriisi oli leimattu pelkäsi "imperialismin ja Kiinan propagandakampanjaksi", jolla yritettiin levittää pakolaisia "viidentenä kolonnana". Hallituskumppanien ihmetys olikin suuri kun 3.7. jälkeen nimenomaan Väyrynen kääntyi puoltamaan venepakolaisten tuloa Suomeen. Tuona päivänä Väyrynen oli tavannut KGB:n Viktor Vladimirovin, joka oli suorastaan vaatinut Suomea todistamaan riippumattomuuttaan Neuvostoliiton intresseistä.

Yhdentoista vuoden kuluessa Suomen ulkomaalaispolitiikka "normalisoitui" monella tapaa muiden pohjoismaiden kaltaiseksi, mutta se tuskin johtui siitä, että Kekkonen vaalima ulkopoliittinen tarkoituksenmukaisuus olisi hävinnyt. Tuskin oli myöskään Neuvostoliiton ja sen turvallisuuspalvelun KGB:n tarkoitus, että Suomi liittyisi kansainväliseen pakolaissopimukseen ja tarjoaisi tosissaan turvapaikan kommunismia paenneille venäläisille, virolaisille ja vietnamilaisille. Kohtalon ivaa on, että parjattu "suomettumisen" tarkoitti Suomelle myös länsimaistumista ja kilpailu Itävallan kanssa johdatti kummankin maan tasapeliin: Euroopan unioniin vuoden 1995 alusta, Suomi tunnin edellä.

Elli Heikkilä

Ph.D., Adjunct Professor, Research Director
Migration Institute of Finland
elli.heikkila@utu.fi

Labour Market Outcomes among Refugee Youth in the Nordic countries

Coming of Age in Exile (CAGE) — Health and Socio-Economic Inequities in Young Refugees in the Nordic Welfare Societies has been a multidisciplinary research project funded by NordForsk during 2015–2020. One focus of this research has been labour market outcomes among refugee youth. The position in the labour market is often used as the primary indicator of integration among adults.

In terms of labour market participation, young refugees had a more disadvantaged labour market position at ages 25 and 30 relative to their native-born majority peers in the quantitative register study conducted in Denmark, Finland, Norway and Sweden. Gender differences in labour market attachment among refugees were also observed, with 39–51 percent of male refugees having a core labor market attachment at age 30, compared to 27–40 percent among female refugees. However, there was substantial heterogeneity within the refugee group by origin. Refugees from former Yugoslavia stood out as a group with core employment rates that were the most similar to those of their native-born majority population counterparts.

In the group with completed upper secondary education, employment differences between refugees and their native-born majority peers were considerably smaller than those observed among the group with no

upper secondary education. The lack of an upper secondary educational qualification was a strong predictor for NEET (not in education, employment nor training) in refugees and the native-born majority in all countries. As many as 18–31 percent of refugees were NEETs at age 30. In particular, refugees from Somalia resident in Denmark and Sweden stood out in comparison to other countries of origin and destination.

A qualitative Finnish study on employment revealed that refugee youth face a double challenge of unemployment by being both young and refugees. Their life was characterized by periods of employment, unemployment, work traineeships, volunteer work and education. The perception of these young people was that they were unable to find employment for various reasons, such as insufficient work experience, interrupted education, unrewarding traineeships or a lack of social networks.

From the interviewed employers' point of view, the barriers determining recruitment were often related to a lack of Finnish language skills, and for most of them, it was the main reason for not hiring refugees or immigrants. Sometimes they also saw that cultural features prevented the recruitment of refugees; for example, in some places attending prayer times during the working day and

wearing a hijab have been barriers to recruitment. When employers were asked about the key factors that support staying in the labour market after a successful entry, the most common answer was simply that when the employees do a good job, it will help them stay in the labour market. The employers had mostly positive experiences with their refugee and immigrant employees.

Sources

Coming of Age in Exile (CAGE) – Health and Socio-Economic Inequities in Young Refugees in the Nordic Welfare Societies. Final Report. Available: (<https://cage.ku.dk/>. Accessed 2.12.2020.

Gauffin, Karl & Eveliina Lyytinen (2017). Working for Integration – A Comparative Analysis of Policies Impacting Labour Market Access among Young Immigrants and Refugees in the Nordic Countries. CAGE policy report 1. Available: https://cage.ku.dk/publications/dokumenter/CAGE_Policy_Report_1.pdf. Accessed 11.11.2020.

Lyytinen, Eveliina & Nita Toom (2019). Two-way labour market integration? – Perspectives of youth with a refugee background and employers in Finland. CAGE 3 B project report. Available: https://cage.ku.dk/publications/dokumenter/Two-way_labour_market_integration_-_CAGE_report_2019.pdf. Accessed 11.11.2020.

Uudistettu Siirtolaisrekisteri julkaistaan joulukuussa

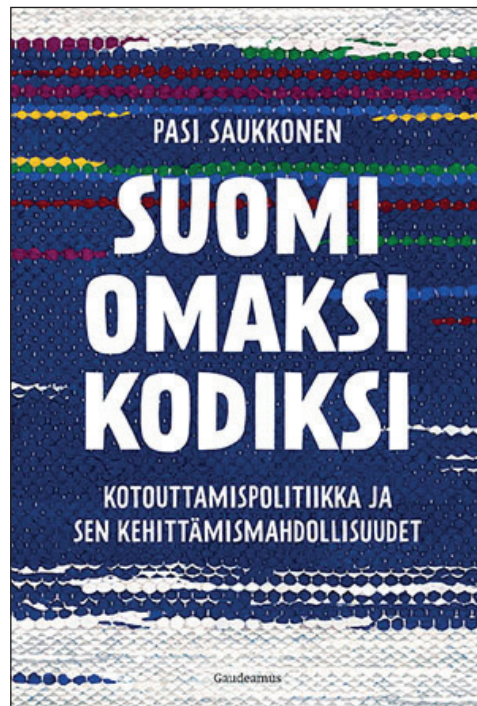
Siirtolaisrekisteri palaa joulukuun aikana sukututkijoiden sekä muiden asiasta kiinnostuneiden käytettäväksi nettisivuillemme oltuun teknisten uudistustoimenpiteiden vuoksi lähes vuoden ajan poissa julkisesta käytöstä. Täysin uudistettu käyttöliittymä sisältää useita parannuksia hakutoimintoihin, joista merkittävin on mahdollisuus kohdistaa haku haluttuun määrään tietokantoja; vanhasa rekisterissä haku onnistui vain yhdestä tietokannasta kerrallaan.

Uuteen Siirtolaisrekisteriin sisältyy alkuvaiheessa yksi kokonaan uusi tietokanta, FT Antero Leitzingerin koostama ”Kansalaistamiset Suomessa 1832–1946”. Rekisteriä on suunniteltu täydennettävän myöhemmin Göteborgin kautta 1869–1900 kulkeneiden suomalaisten siirtolaisten tiedoilla.

Siirtolaisrekisteristä voi jatkossakin hakea ilmaiseksi henkilöiden nimitietoja. Lisää tietoja pääsee hakemaan rekisteröitymällä palvelun käyttäjäksi ja maksamalla 30 euron vuosimaksun.

Kotouttamisen mahdollisuudet

Pasi Saukkonen (2020). *Suomi omaksi kodiksi: Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet*. Helsinki: Gaudemus. 271 s.

Maahanmuuttajien kotoutumisesta ja sen edistämisestä puhutaan paljon. Siksi onkin ällistyttävää, kuinka harva tuntee ilmiötä laaja-alaisesti ja osaa asettaa omat näkemyksensä osaksi laajempaa maahanmuuttajien uuteen maahan asettumisen prosessia. Pasi Saukkonen on yksi harvoista, ja viimeisimmässä teoksessaan hän tekee syväluotauksen suomalaiseseen kotouttamispolitiikkaan ja -järjestelmään.

Pasi Saukkosen *Suomi omaksi kodiksi: kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet* jakautuu kolmeen osaan. Kirjan alku käsittelee kotoutumisen teoriaa, kuvailee Suomen maahanmuuttotaustaista väestöä ja luo yleiskuvan suomalaisesta kotouttamispolitiikasta ja -toimista. Toinen osa koostuu 22:sta kehittämis ehdotuksesta. Kirjan lopuksi luodaan lyhyt katsaus tulevaisuuden haasteisiin. Saukkosen lisäksi kirjaan ovat kirjoittaneet, yhden kehittämis ehdotuksen kukin, Risto Karinen, Lilli Rasilainen, Hani Tarabichi ja Joonas Timonen.

Saukkonen määrittelee lähestymistapansa seuraavasti: "kotoutumisella viitataan niihin prosesseihin, joiden aikana pysyväisluontoisesti muuttanut ihminen löytää oman paikkansa olla ja toimia. Kotouttaminen taas tarkoittaa niitä kehityskulkuja tukevia julkisen hallinnon toimenpiteitä" (s. 17). Ilmiön jakautuu rakenteelliseen, kulttuuriseen, vuorovaikutukselliseen ja identifioivaan kotoutumiseen. Kovin laajaa katsausta erilaisiin kotoutumisteorioihin Saukkonen

ei kirjassa tarjoa, vaan lähinnä tyytyy kuvailemaan oman teoreettisen perustansa. Valittu näkökulma toimii teoksessa hyvin.

Suomen maahanmuuttotaustaista väestöä Saukkonen tarkastelee sekä itse maahanmuuttaneiden että heidän lastensa kautta. Saukkosen perustelee kahden sukupolven valintansa sillä, että maahanmuuton pitkäaikaiset vaikutukset ja asettumisprosessin (so. kotoutumisen) onnistuminen näkyvät parhaiten maahanmuuttaneiden lasten kautta. Varsinainen maahanmuuttotaustaisen väestön kuvaus on tuttua asiaan perehtyneille, eikä juuri tuo uusia havaintoja esiin. Kotoutumisen onnistumisen kannalta Saukkosen näkemys on suunnilleen seuraava: monilla on mennyt varsin hyvin, mutta osalla on suuria vaikeuksia löytää paikkansa. Hankalinta tilanne on monilla pakolaistaustaisilla ja heidän lapsillaan.

Kirjan ehkä tärkein anti on kuitenkin suomalaisen kotouttamispolitiikan ja -järjestelmän esittelyssä (s. 60–126). Kotoutumisen edistämisen politiikka on uusi yhteiskuntapolitiikan muoto Euroopassa, joka on myös kehittynyt varsin paljon viime vuosikymmeninä. Suomalaista kotouttamispolitiikkaa ja sen yleisiä tavoitteita Saukkonen pitää hyvänä, mutta ideaaleista on pitkä matka käytäntöön. Saukkonen käyttää *kotouttamisen supilon* metaforaa kuvatakseen, miten yleiset politiikan tavoitteet vähitellen jalkautuvat paljon alkuperäistä suppeammassa muodossa käytännön tukitoimiin ja toiminnaksi.

Näin ollen ideaalin ja käytännön välillä on suuri ero, joka korostuu vielä, kun katsotaan, kuinka vaatimattomia monien tavoitteiden saavuttamiseen osoitetut resurssit ovat.

Kotouttamisen kuvaaminen selkeästi ja yksinkertaisesti siten kuin sitä Suomessa toteutetaan, on ilmeisen haastavaa. Kotouttaminen on järjestetty poikkihallinnollisesti, jota yhdessä paikassa tehdään osana normaalitoimintaa ja toisessa erityispalveluina. Vastuuviranomaisia on lukuisia. Yhden yksilön kohdalla kotouttamistoimet saattavat vaihdella paljonkin ajassa, jonka lisäksi myös käytännön toteutukset ovat välillä muuttuneet. Saukkonen nostaa esiin opetus- ja kulttuuriministeriön keskeiseen rooliin, sillä koulutusinstituutit osallistuvat monin eri tavoin maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseen. Paikallisella tasolla lisähaasteen tuo se, että valtion (esim. työhallinto) ja kuntien (esim. koulutus, sosiaalityö) järjestämät palvelut kohdistuvat samoihin yksilöihin, mutta niiden koordinointi ei ole aina helppoa ja vaatii joka tapauksessa monialaista yhteistyötä.

Monialainen ja monimuotoinen kotouttamispalvelujen toteutus, joka osin toteutetaan laajalti kilpailutetussa muodossa (esim. kotouttamiskoulutukset), vaatisi kehittämiseen mittavan tietopohjan, joka on monilta osin puutteellinen. Lisäksi maahanmuuttajapalvelujen laajamittainen kehittäminen ja osin myös toteutus määräaikaisten hankkeiden kautta luo hankaluuksia toimintojen jatkuvuudelle ja niiden priorisoinnille eri hallinnonalojen toiminnassa. Kaiken kaikkiaan nykyinen tilanne on johtanut siihen, ettei ilmeisesti kenelläkään ei ole tarkkaa ymmärrystä siitä, kuinka kotouttaminen Suomessa tarkkaan ottaen toimii. Poikkihallinnollisen yhteistyön edistäminen esimerkiksi tietoperustan parantamiseksi ei tunnu olevan kenenkään vastuulla. Tilanne on siis kaikin puolin varsin hämmentävä. Kotoutuminen on yhteiskunnallisesti tärkeä poliittinen kysymys, mutta tarkkoja vastauksia sen nykytilasta ei ole saatavilla kuin hyvin yleisluontoisessa muodossa. Toivottavasti asiaan saadaan muutos.

Kirjassa on myös suuri määrä kehittämissihtotuksia, joilla nykyistä tilannetta voitaisiin parantaa. Niiden johtajatuksena on, että ei ole yhtä mallia tai keinoa, jolla puutteita voisi korjata, vaan on tehtävä lukuisia erilaisia toimenpiteitä. Kyseessä on koko suomalaista hallintokoneistoa koskeva asia, jota ei ole edes tarkoituksenmukaista säilyttää yhden toimijan vastuulle. Koska suuri osa maahanmuuttajista asuu suurilla kaupunkiseuduilla, on näillä kaupungeilla erityisen merkittävä rooli. Joka tapauksessa kotout-

tamisjärjestelmä tulisi saada läpinäkyvämmäksi ja vakinaistaa niitä toimintoja, joiden hankeperusteisuudelle ei ole käytännön perusteita. Läpinäkyvyydellä ja paremmilla seurantamittareilla voitaisiin myös kohdentaa käytössä olevat resurssit nykyistä paremmin. Toki on syytä muistaa, että viime kädessä kotouttava toiminta on investointi tulevaisuuteen, eli käytettävät varat tulisi suunnata tämä mielessä.

Kirja tarkastelee kotoutumista ja kotouttamista pääsääntöisesti melko Suomi-lähtöisesti. Esimerkiksi EU-näkökulma, joka tulee esiin lähinnä kotouttamista tukevien rahastojen esille tuomisena, on vähäisessä roolissa. EU:lla on kuitenkin hyvin merkittävä vaikutus sekä suomalaisen maahanmuuton muotoutumiseen nykyiselle esimerkiksi EU:n sisäisen vapaan liikkuvuuden kautta, että poliittisen oppimisen keskeisenä viiteryhmänä. Lisäksi kotoutumiseen läheisesti liittyvä yhdenvertaisuuspolitiikka on tullut Suomeen Euroopan unionin myötä. Toki kirja on jo nykyisellään niin monipuolinen ja -polvinen, että nykyistä laajempi näkökulma olisi vaatinut korkeamman abstraktiotason.

Kirjasta puuttuvat suureksi osaksi myös maahanmuuttajien ylijajaiset suhteet ja vuoden- tai elämänsäkiertoon liittyvät asumisjaksot ulkomailla. Saukkonen on toki näistä tietoinen, mutta ne jäävät paitsioon Suomi-keskeisen näkökulman alle. Monipaikkainen elämä olisi muutoinkin ollut kiinnostava näkökulma, sillä Suomen kotikuntamalli, jossa yksilöllä on lähtökohtaisesti yksi asuinkunta, luo monenlaisia haasteita monipaikkaisen elämän tavoittamiseen tilastoinnista alkaen. Yksityiskohtana myös mainittakoon, että hakemisto olisi ollut hyvä lisä teokseen, sillä lukuisten yksityiskohtien jäljittäminen olisi näin jälkikäteen huomattavasti helpompaa.

Kokonaisuudessaan *Suomi omaksi kodiksi: kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet* on pienistä puutteistaan huolimatta mielestäni sekä paras että tärkein maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä kirjoitettu teos Suomessa. Kirja osoittaa hyvin, miksi nykyinen kotouttava toiminta on varsin sekavasti järjestettyä, missä sen kipukohdat sijaitsevat, ja mitä voi olla odotettavissa lähivuosisikymmeninä. Mielestäni kaikkien maahanmuuttopalvelujen kehittämistyötä tekevien ja maahanmuuttotutkimusta Suomessa tekevien olisi syytä tuntea tämä kirja. Eikä olisi pahitteeksi, jos aiheesta kiinnostuneet poliitikot myös perehtyisivät siihen.

Tuomas Martikainen
Dosentti, Turku

Siirtolaisuusaineistoja Ruotsin museoissa

Malin Thor Tureby & Jesper Johansson (2020). *Migration och kulturarv. Insamlingsprocesser och berättelser om och med de invandrade ca 1970–2019*. Lund: Nordic Academic Press. 315 s.

Migration och kulturarv ("Muuttoliike ja kulttuuriperintö") käsittelee Ruotsiin kohdistuneen maahanmuuton dokumentointia ruotsalaisissa museoissa 1970-luvulta nykypäivään. Erityisen huomion saa Nordiska museet, joka on maan tärkein kulttuurihistoriallinen museo. *Migration och arv* -teoksen lähtökohdiana on tarkastella, miten maahanmuuttajia on eri aikoina dokumentoitu ja mitä se kertoo kulloisestakin aikakaudesta. Teos asettuu osaksi sekä muistitietohistorian että postkoloniaalisen kulttuurintutkimuksen paradigmoja. Tekijät ovat koulutukseltaan historioitsijoita.

Malin Thor Turebyn ja Jesper Johanssonin teos keskittyy kolmeen eri kansainvälisestä muuttoliikettä käsittelevään kokoelmaan: *Migrationen Finland–Sverige* ("muuttoliike Suomi–Ruotsi"), *Barn och utläningar* ("lapset ja ulkomaalaiset") ja *Att minnas migrationen* ("muuttamisen muistaminen"). Tutkimusaineistot on koottu vuosien 1974–2019 välillä. Kirja jakaantuu kahdeksaan lukuun, joista johdannon jälkeen kutakin kokoelmaa ja sen aineistoja käsitellään kahdessa eri luvussa. Luvuissa toistuu sama kaava. Aluksi esitellään aineiston luominen sen syntyhetkistä

arkistointiin, yleinen kuvaus aikakauden muuttoliikekeskustelusta ja -politiikasta, ja lopuksi tutkijoiden analyysyjä kerätystä aineistosta. Kirjan lopussa on yhteenveto.

Kirjan empiirinen osio alkaa Suomen ja Ruotsin välistä työsiirtolaisuutta käsittelevällä *Migrationen Finland–Sverige* -hankkeella. Suomalais-ruotsalainen kulttuurirahasto järjesti lokakuussa 1967 symposiumin, jossa käsiteltiin maiden välistä tuolloin hyvin mittavaa muuttoliikettä. Tapahtuman jälkeen joukko siihen osallistuneita tutkijoita alkoi hakea rahoitusta aihetta käsittelevälle tutkimushankkeelle, jonka pohjalta käsiteltävä kokoelma syntyi. Tutkimushanke päättyi lopulta Nordiska museetin vastuulle, jonne kerättiin muun muassa lehtileikkeitä, seminaarikutsuja, kirjallisuusluetteloita ja muuta vastaavaa. Hankkeen keskipisteessä oli kuitenkin Suomessa (Karstula, Närpiö, Nokia, Porvoo) ja Ruotsissa (Klarälvbygden, Upplands Väsby, Virsby) kerätty laaja strukturoitu haastatteluaineisto.

Hanke toteutettiin pääasiassa 1970-luvun aikana ja siinä huomioitiin erikseen myös suomenruotsalaiset muuttajat. Tutkimuksessa tarkasteltiin ensi sijassa suomalaisten työsiirtolaisten sopeutumista Ruotsiin, jota katsottiin hyvin monenlaisten kysymysten kautta. Lisäksi huomioitiin jossain määrin suomalaisiin sotalapsiin liittyä kysymyksiä. Arkielämän dokumentoinnin lisäksi tarkasteltiin muun muassa etnisiä stereotyyppioita ja maahanmuuttajien haasteita integroitumisessa. Kattavaa aineistoa on Suomessa käyttänyt tutkimuksissaan muun muassa etnologi Hanna Snellman, mutta muutoin se on melko heikosti tunnettu aineisto, jonka tunnetuksi tekeminen on yksi tämän teoksen ansioista.

Toisena käsitellään *Barn och utläningar* -aineistoa, joka koski ruotsalaisten lasten suhtautumista ulkomaalaisiin ja se toteutettiin vuosina 1987–1988. Aineisto kerättiin kirjoituskutsulla, joka lähetettiin Nordiska museetin avustajille. Vastauksia saatiin kaikkiaan 179 kappaletta. Mallina toimi aikaisempi museon kysely, joka koski lasten kasvatusta. Ulkomaalaiskyselyssä käsiteltiin muilta seuduilta tulleita ihmisiä, kontakteja ulkomaalaisiin ja uusia ryhmiä Ruotsissa. Iältään vanhemmille ulkopuolisina näyttäytyivät lähes kaikki ulkopaikkakuntalaisetkin sekä ruotsalaisiin vähemmistöihin kuuluvat henkilöt. Myös suomalaisten sotalasten saapuminen mainittiin moneen otteeseen. Toki monet huomioivat uudemmankin maahanmuuton ja miten se on muuttanut Ruotsia. Lasten silmissä ulkomaalaisuus todettiin erityisesti ihonvärin kautta ja monet muistelevat ensimmäistä kertaa, kun olivat nähneet erivärisen henkilön.

Att minnas migrationen -aineistoa on koottu vuodesta 2008 alkaen ja siinä tavoiteltiin maahanmuuttajien omia näkökulmia muuttamiseensa. Hankkeessa oli keskeisenä toimijana Nordiska museetin lisäksi Tukholman lähistöllä sijaitseva Mångkulturellt centrum, jonka erityistehtävänä on tehdä dokumentointityötä vähemmistöihin liittyen. Tutkimushankkeella haluttiin tuoda esiin maahanmuuttajien oma ääni heidän itsensä kertomana, mutta aineistoa on hankkeessa saatu kerättyä kahta edellistä vähemmän. Aineisto kerättiin yleisellä kirjoituskutsulla ja se on varsin kirjavaa sisältäen erityyisiä kirjoituksia, lehtileikkeitä, mainoksia, ryhmäkeskusteluja ja muita aineistoja niin paperisessa kuin digitaalisessa muodossa. Kirjoituksissa korostuvat lapsuudenmuistot ja ne ovat usein muodoltaan elämäkerrallisia.

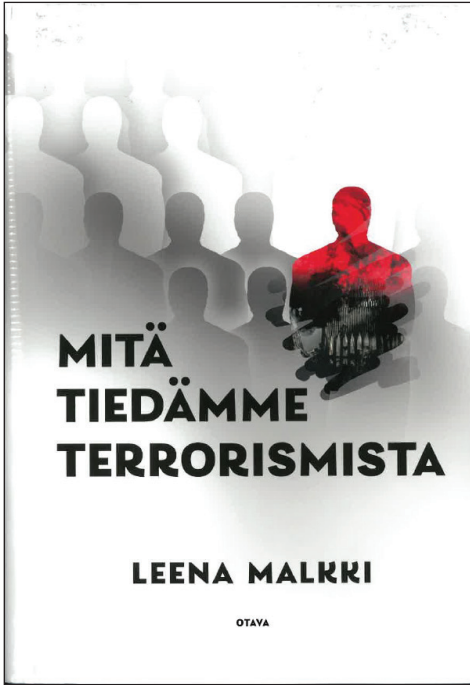
Vaikka olin hyvin kiinnostunut tutkimuksen aihepiiristä, niin teoksen lukemisesta en suuresti nauttinut. Tämä johtui ensi sijassa suuresta määrästä toistoa, jonka vuoksi kirjan tarina eteni katkeilevasti, eikä nähdäkseeni päässyt analyysissään perushavaintoja pidemmälle. Esimerkiksi samassa kirjan luvussa saatettiin käsitellä tietty asia useampaan kertaan ja lähes saman sisältöisenä, ja samat asiat saattoivat toistua muissakin kirjan luvuissa. Tästä johtuen kirjan johtopäätöksissä ei tuotu juurikaan uusia ajatuksia aikaisemmin käsiteltyyn. Myös eri aineistokokoelmien yhteistarkastelua olisi helpottanut niiden vertailun taulukon tai muun havainnollistuksen kautta. Siten kirjoittajat olisivat voineet myös selkeämmin osoittaa aineistonkeruumetodeissa ja muissa niiden piirteissä vallitsevat erot, jotka olivat hyvin merkittäviä.

Kokonaisuudessaan teos oli kuitenkin tietorikas katsaus kansainvälisen muut-

toliikkeen dokumentointiin osana ruotsalaiskansallista tieteellistä tutkimusta ja kulttuuriperinnön tallentamista. Yleisenä havaintona on helppo olla samaa mieltä kirjoittajien kanssa siitä, että liian vähän tutustutaan siihen mitä on aikaisemmin tehty. Tästä johtuen eri aineistokokonaisuuksien välille ei synny paljoakaan tutkimuksellista synergiaa. Lisäksi kirjoittajien paneutuminen eri hankkeiden jälkikäteiseen tutkimusprosessin rekonstruktioon osoittaa, kuinka tärkeää on selkeä ja hyvä tutkimuksen dokumentointi. Muutoin myöhemmät tutkijat joutuvat turvautumaan liian paljon omaan mielikuvitukseensa siitä, miten tutkimus on aikanaan toteutettu. Lisäksi jäin pohtimaan tutkijoiden kielitaitoa, sillä useissa yhteyksissä he totesivat, että mukana on myös erikielisiä aineistoja, mutta he eivät kerro siitä, miten näitä aineistoja on käsitelty.

Teos on tärkeä lisä kulttuuriperintöinstiitutioiden merkitystä käsittelevään kirjallisuuteen. Suomen näkökulmasta suomalaisten siirtolaisia käsittelevien aineistojen esittely on hyödyllistä ja toivottavasti lisää niiden käyttöä myös muiden toimesta. Kirja jäänee kuitenkin lähinnä specialistien käyttöön, sillä sen ytimessä on enemmänkin tutkimusmenetelmät ja niiden arvioiminen kuin muuttoliikeisiin liittyvien havaintojen ja kokemusten esille tuominen, joka useimpia potentiaalisia lukijoita kiinnostanee enemmän. Toki yhden ryhmän kannattaisi kahlata kirja joka tapauksessa läpi: heidän, jotka tallentavat muuttoliikkeisiin liittyviä aineistoja arkistoihin.

*Tuomas Martikainen
Dosentti, Turku*

”Onko toisen terroristin toisen vapaus-taistelija?”

Mitä tiedämme terrorismista. Leena Malkki. Kustannusyhtiö Otava, Helsinki 2020. 365 s.

Elämme maailmassa, jossa jo huomisen enustaminen on haastavaa. Auvoinen oloimme saattaa katketa yhtäkkiä ulkoiseen uhkaan tai tekoon, joka saa ajatukset, ihmisryhmät ja jopa valtiot pois raiteiltaan. Lähihistoriasa tällainen ulkoinen uhka – tässä terroriteko – tapahtui USA:ssa vuosituhannen alussa, kun 11.9.2001 maa joutui terroristisen hyökkäyksen kohteeksi. Yhdysvaltojen hallitus kiristi terrorismin vastaisia toimiaan nopeasti. Maassa hyväksyttiin Patriot Act -laki, joka antoi viranomaisille oikeuden pidättää kansalliseksi uhkaksi oletettuja ulkomaalaisia määräämättömäksi ajaksi ilman oikeudenkäyntiä. Presidentti Bush julisti terrorismin vastaiseen sodan, joka eskaloitui hyökkäyksen Afganistaniin syksyllä 2001. Kuubassa sijaitseva Guantanamo Bayn leiri tuli kuuluisaksi siitä, että sinne vietiin pidätettyjä, joista osa todettiin vuosien jälkeen syyttömiksi.

Uusi lehti kääntyi läntisten maiden terrorismitodellisuudessa. Terrorismi yhdistettiin voimakkaasti islamin uhkaan. Euroopan unioni teki myös nopeasti omat terrorismin tunnusmerkistöön liittyvät puitepäätöksen-

sä, jotka veloitettiin liittämään kansallisiin lainsäädäntöihin. Suomen rikoslakiin lisätiinkin EU-ohjeistuksen mukaisesti terrorismiin liittyvät luku 34a vuonna 2003. Turun puukotustapahtuma elokuussa 2017 oli ensimmäinen, johon tuomio annettiin kyseisen lainsäädännön perusteella.

Leena Malkki on terrorismin ja poliittisen väkivallan tutkimukseen perehtynyt dosentti ja yliopistonlehtori Eurooppa-tutkimuksen keskuksessa Helsingin yliopistossa. Kun maailmalla tapahtuu terrorismiin viittaava teko tai tapahtuma, on Leena Malkin asiantuntemus ja rauhallisuutta huokuva olemus toimittajien pyöryksessä. Malkki toimii myös Valtiotieteellisen yhdistyksen Poliitikasta-lehden päätoimittajana. Haluan tuoda esille kirjoittajasta hänen journalistisen puolensa, sillä tarkasteltava kirja on tyypillinen tietokirja, joka sisältää paljon viitteisiin perustuvaa tutkimustietoa. Ajoittain kuitenkin mutkat saatetaan oikaista, ja tekijä esittää tietoa ilman sen suurempia lähdemerkintöjä. Tämä ei juurikaan vähennä teoksen uskottavuutta, mutta selvästi parantaa sen luettavuutta.

Julkaistu jakaantuu selkeästi yhdeksään päälukuun, joista neljä ensimmäistä liittyy terrorismikäsitteen ja -toiminnan taustoitukseen. Sanojen etymologiasta kiinnostuneena olisin aloittanut itse terrori-sanasta, joka nojautuu latinan kielen sanaan terror, suomeksi kauhu. Kyseessä on siis kauhun tuottaminen. Kolmessa seuraavassa luvussa keskitytään terrorismin ja radikalisoitumisen syy- ja seuraustekijöihin. Kahdessa viimeisessä luvussa (luvut 8 ja 9) tarkastellaan terrorismin loppumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä toiminnan tulevaisuutta.

Jos hakee kirjasta eksaktia määritelmää terrorismikäsitteelle, saa lukija tutkailla teosta tarkalla sihdillä. Malkki esittää selkeästi, mitkä ovat terrorismin neljä ydinpiirrettä laajan määritelmän mukaan tarkasteltuina. Tällöin teolle on tunnusomaista a) suunnitelmallisuus, b) fyysisen tuhon toissijaisuus, c) teon poliittinen tai uskonnollinen tavoite ja d) teon kohteena ovat useimmiten siviilit, siis ns. tavallinen kansa.

Jotta tällainen ulkoinen viitekehys tarkentuisi, Malkki esittää myös ns. terrorismin suppean määritelmän. Tällöin valtioiden toiminta jätetään määrittelyn ulkopuolelle. Tämä on sinällään mielenkiintoista, koska toki tiedossamme on paljonkin valtiollisia tekoja, joiden motiivina on kauhun tuottaminen. Tällaisista muistettakoon atomipommitukset Japaniin tai Dresdenin tuhoaminen palopommituksella toisen maailmansodan loppumetreillä. Noissa kolmessa iskussa kuoli yhteensä 250 000 siviiliä. Tekijä antaa myös

useita esimerkkejä uudemmassa valtioterro-
rismista, jotka eivät ole suinkaan maille ja
niiden päättäjille kunniaksi.

Malkki esittelee perusteellisesti erilaisia
terrorismin tilastointiin perustuvia tietoläh-
teitä. Tässä suhteessa kirja palvelee lukijoi-
taan erinomaisesti. Ainakin minulle oli uutta
ja toisaalta innostavaa, miten monenlaisia
julkisia tietokantoja eri tutkijat tai institu-
tiot ovat keränneet. Luotettavin tietolähde
Länsi-Euroopan osalta lienee *Domestic Ter-
rorist Victims* -tietokanta (DTV, katso kirjan s.
101). Kaikilla tietokannoilla tai tilastoilla on
toki omat puutteensa, ja ne kirjoittaja ruotii
selkeästi. Niinpä DTV-tietokantaan on mer-
kitty vain kuolonuhreja vaatineet terroriteot
eikä niinkään kaikkia tapahtuneita iskuja.
Kirjassa on informaatiota useista muista-
kin tilastollisista lähteistä, joita tekijä sekä
esittelee että käyttää lukijaa hyödyntävällä
tavalla. Nostan tilastotiedoista esille mie-
lenkiintoisen kehityskaaren viideltä viimei-
seltä vuodelta. Tilastojen mukaan vuodesta
2014 terrori-iskut ovat lähes puoliintuneet,
samoin uhrien määrät huomattavasti las-
keneet (katso s. 121–130). Tästä huolimatta
terrorismin pelko on edelleen suuri. Malkki
näkee keskeiseksi syyksi sosiaalisen median
rummutuksen, joka tarjoaa paitsi autenttisia
silminnäkihavaintoja, myös vääriä tarkoi-
tusperiä ruokkivaa disinformaatiota. Toki
mediallakin on osuutta asiaan: esimerkiksi
yhdysovaltalaisissa tiedotusvälineissä vuosi-
na 2006–2015 yksittäinen muslimin tekemä
terrori-isku sai mediajulkisuutta yli kolme
kertaa enemmän verrattuna tapaukseen, jon-
ka tekijä(t) oli ei-muslimi.

Leena Malkki on sekä kirjassaan että aikai-
semmassa artikkelissaan pohtinut syvällises-
ti, kenestä tulee terroristi. Yleistäen voidaan
todeta, että tähän ei ole mitään juurisyytä, eli
tältä osin kukin tapaus ja teko on omalla ta-
vallaan uniikki. Toki kirjoittaja valottaa taustatekijöitä, motiiveja, joita on löydetty teko-
jen takaa. Tällöin korostuvat tekijän käsitys
epäkohdista, kosto, jännityksen hakeminen,
sattuma, elämäntilanne (ajautuu tiettyyn
seuraan) jne. Edellä luetelluista taustateki-
jistä ensimmäistä eli käsitystä epäkohdista
Malkki tarkastelee lähemmin siirtolaisuuste-
orioista tutulla *sosiaalisen deprivatian* käsit-
teellä. Tällöin terrorismin on todettu olevan
yhteydessä taloudellisen, poliittisen ja so-
siaalisen eriarvoisuuden kokemuksiin. Tämä
voidaan tulkita myös käsitteillä osattomuus
tai poissulkeminen. Hyväkään koulutus tai
ammattikokemus ei välttämättä auta, jos olet
maahanmuuttaja tai maahanmuuttajataus-
tainen. Tämä turhauttaa ja saa aikaan reak-
tioita vaikkapa terroristisen käyttäytymisen
suuntaan. Malkki painottaakin, että radika-

lisoitumisen taustalla ei ole niinkään kyse
mielenterveysongelmista, köyhyydestä tai
syrjäytymisestä, kuten usein arvellaan. Jos ja
kun kyse on paljolti osattomuuden kokemi-
sesta, niin tämä on tietysti – jälleen kerran
– vakava haaste vastaanottavien maiden ko-
tuttamisohjelmille.

Kirjansa lopussa Malkki luo katseen tu-
levaisuuteen. Selkeällä tavalla hän laajentaa
terrorismin suuntaa myös äärioikeiston kas-
vuun ja sitä kautta lisääntyvään terrorismin
uhkaan. Tämä on havaittu myös Suomessa,
sillä esimerkiksi Suojelupoliisi on uunituo-
reessa kansallisen turvallisuuden katsauk-
sessaan (SUPO 2020) asettanut samoille lin-
joille. Yhtenä mielenkiintoisena ryhmänä
kirjassa tuodaan esille ns. INCEL-kulttuuri.
Termi tulee sanoista *involuntary celibaty* eli
tahdonvastainen selibaatti. Nämä incel-mie-
het ovat "parisuhdelotossa" niitä, jotka kuvit-
televat olevansa hyljeksittyjä ja vähemmän
toivottuja partnereita. Incelien viha koh-
distuu ensi sijassa naisiin, joita he pitävät
syyllisenä huonoon sosiaaliseen asemaansa.
Tällaisilla incel-miehillä on todettu olevan
kytköksiä äärioikeistoon.

Malkki näkee myös ilmastonmuutoksen
tuottavan mahdollisesti terrorismiin viittaa-
vaa käytäntöä. Hän nimeää ekofasistien kan-
sainvälisesti merkittäväksi oppi-isäksi Pentti
Linkolan. Totta onkin, että ympäristöstä huo-
lissaan olevien kansalaisten ja järjestöjen
mielestä kaikki nykypäivän poliitikot eivät
koe ympäristö- ja ilmastoasioita tärkeinä
globaalilla tasolla. Tästä olkoon esimerkkinä
vielä vallassa oleva presidentti Trump, jonka
päätoimella USA erosi lopullisesti marras-
kuussa 2020 Pariisin ilmastopöytäkirjasta.

Kirjassa ohitetaan vain muutamalla rivil-
lä Turussa elokuussa 2017 tapahtunut puu-
kotustapahtuma. Alioikeus tuomitsi tekijän
kahdesta terroristisesta tarkoituksessa teh-
dyistä murhasta elinkautiseen vankeusran-
gaistukseen. Tuomio on pysyvä, koska siitä ei
valitettu. Ne harvat kohdat, missä Malkki ta-
pausta käy kirjassaan läpi, hän puhuu Turun
puukotuksesta sen kummemmin tarkaste-
lematta tekoa rikoslain kannalta. Suomen
Kuvalehdessä hän pohtii, onko syksyllä 2020
Ranskassa tapahtuneissa vastaavan tyyppi-
sissä iskuissa edes kyse terrorismista. Malkki
toteaa haastattelussa "*Hyökkääjän uusi profi-
li*" (Suomen Kuvalehti 45/2020, s. 9), että "*Kyse
voi olla terrorismista, mutta myös Charlie Heb-
don inspiroimasta viharikollisuudesta*". Luet-
tuani aikanaan Turun puukotuksesta tehdyn
1200-sivuisen esitutkimusmateriaalin, tulin
tulokseen, että kyse ei välttämättä ollut ter-
rorismista rikoslain tarkoittamassa mieles-
sä. Asiasta olisi ollut mielenkiintoista saada
Leena Malkin näkemys. Oliko Turussakin siis

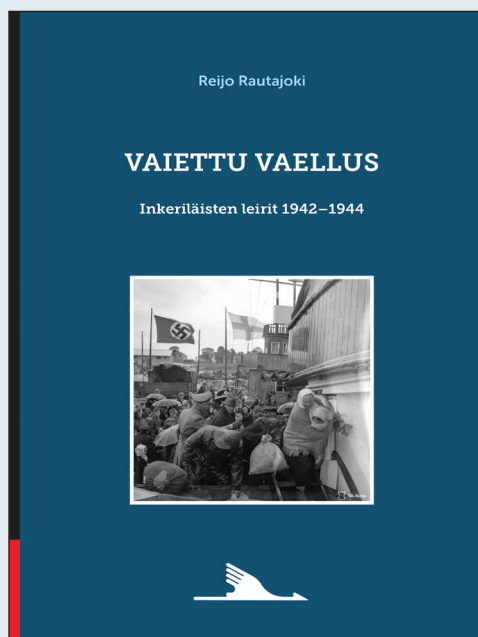
loppujen lopuksi kyse viharikoksesta, tai jopa rikoksesta ilman vihaa?

Kirjassa on lähes 40 sivua lähteitä, joka osoittaa tekijän perehtyneisyyden kirjoittamaansa aiheeseen. Yhden mielenkiintoisen lähteen havaitsin puuttuvan. Tutkija Atte Kalevan kiistelty teos *"Jihad ja terrori"* puuttui luetelosta. Kyseisen kirjan aikaisemmin tässä lehdessä arvioineena en pidä puutetta suurena, päinvastoin.

Olen jo parikymmentä vuotta siirtolaisuutta ja maahanmuuttoa koskevilla yliopistoluennoillani puhunut terrorismista

ja siihen liittyvistä tekijöistä. Valitettavasti lähdemateriaali on ollut varsin hajanaista ja suppeaa. Aiheesta kokonaisuuden tarjoaminen opiskelijoille tiivistetyssä muodossa on työlästä henkilölle, joka ei ole varsinaisesti omistautunut terrorismin tutkimintaan. Tässä suhteessa Leena Malkin teos *"Mitä tiedämme terrorismista"* on erinomainen lahja myös muuttoliiketutkimuksen ja –opetuksen parissa pakertaville.

Ismo Söderling
Väestöpolitiikan dosentti

**Hinta 30 € +
toimituskulut**

Reijo Rautajoki

Vaiettu vaellus

Inkeriläisten leirit 1942–1944

"Suomi kutsuu Teitä inkeriläiset! Siirtonne Suomeen tapahtuu täyden vapaaehtoisuuden pohjalla".

Näillä julisteilla inkeriläisiä kutsuttiin palaamaan esi-isiensä maahan. Lähtijät täyttivät vapaaehtoisuutta osoittavan anomuksen. Yli 63 000 inkerinsuomalaista pelastettiin sodan keskeltä Suomeen. Inkerin sotapakolaiset siirrettiin Viron kautta Hankoon ja sieltä edelleen kymmenien pakolaisleirien kautta uusiin oloihin. Ihmisille löytyi asunto ja työtä. Kaikki näytti hyvältä syksyyn 1944 saakka.

Vaativuus inkeriläisten ja muiden suomalaisten kohtaloiden selvittämisestä Venäjällä on noussut viime aikoina ajankohtaiseen keskusteluun. FT Reijo Rautajoen tutkimus tuo keskusteluun uutta tietoa ja täyttää osaltaan historian valkoisia aukkoja.

Siirtolaisuusinstituutti 2020. Julkaisuja 30.
206 s.

Nytt forskningsprojekt som omspänner tio länder fokuserar på invandrares betydelse för landsbygds- och bergsregioner runtom i Europa

Magnus Enlund

Projektledare, Migrationsinstitutet, Centret för Svenskfinland

Migration är ständigt i centrum i den europeiska debatten. Mot denna bakgrund kommer MATILDE att bidra till diskussionen genom att fokusera på migrationsperspektiv i landsbygds- och bergsregioner i Europa. Vilken betydelse har den utländska invandringen för dessa regioner, som ofta anses vara områden som inte spelar någon större roll?

Forskningsprojektet MATILDE finansieras av Horisont 2020, Europeiska unionens ramprogram för forskning och innovation och koordineras av institutet för regional utveckling Eurac (Bolzano/Bozen). Fokus i projektet ligger speciellt på landsbygds- och bergsregioner. Projektet presenterades första gången i Bryssel på ett seminarium som organiserades av Euromontana den 11 december 2019.

Projektet namnet MATILDE har bildats av orden Migration Impact Assessment to Enhance Integration and Local Development in European Rural and Mountain Regions. Projektet som pågår i tre år startade den 1 februari 2020. I projektet ingår 13 regioner runtom i Europa. I regionerna förverkligas 13 fallstudier, inom vilka flyttningsrörelsernas betydelse för det lokala planet i landsbygds- och bergsregionerna utvärderas och undersöks. Fokus i forskningen ligger på olika politiska sektorer som innefattar utbildning, livslångt lärande, integrationen i arbetslivet, hälsofrågor, mobilitet och jämlikhet.

Lokala intressenter och invånarna i bergs- och landsbygdsregionerna har till en hög grad åsidosatts i invandringsdebatten. Forskningsprojektet MATILDE fokuserar genom handlingsmetodik på lokala offentliga utrymmen utanför de urbana områdena. Projektet syftar till att rätta till missförstånd och samtidigt främja attitydförändringar gentemot migra-

tion. Således skapas också ett mera kunskapsbaserat innehåll i migrationsdebatten.

Projektet strävar till att förändra den allmänna opinionen gentemot migration, som ofta föreställs som en börda för det mottagande samhället och dess olika områden. Tack vare samarbetet mellan forskningsinstitutioner och myndigheter kan projektet MATILDE erbjuda kunskap som kan förvandla migrationen till en resurs för den lokala utvecklingen. Eftersom 80 % av arealen inom EU består av landsbygd, bergsområden och öde trakter, finns det ett behov av att göra dessa områden mera synliga, i nyckelfrågor som numera omfattar migration. I tio länder (Österrike, Bulgarien, Tyskland, Finland, Italien, Storbritannien, Norge, Sverige, Spanien och Turkiet) med 25 samarbetspartners sakkunskap som bas i projektet, skall de offentliga institutionernas roller utredas samt även näringslivets och den tredje sektorns betydelse för att främja eller begränsa effekterna av invandringen. Här fokuserar man specifikt på landsbygds- och bergstrakternas specialbehov och möjligheter. I projektet används både expert- och fokusgruppsintervjuer av lokala aktörer inom regionerna.

I ett helhetsperspektiv observeras således på olika plan den invandring som riktar sig mot Europa. Här ingår arbetskraftsinvandring, familjemigration, studerande, forskare, högutbildade invandrare, asylsökande, flyktingar samt personer som är i sårbara situationer.

För Finlands del har två regioner valts ut, Jakobstadsregionen i Österbotten och norra Karelen. Utförare för Jakobstadsregionens del är universitetsforskare, docent Daniel Rauhut från Itä-Suomen yliopisto, och projektledare Magnus Enlund företräds av Migrationsinstitutet/Centret för Svenskfinland som fungerar som lokal partner i projektet.

Rolle Alho & Kaja Kumer-Haukanömm
(toim.)

LIKKUVUUS, MUUTTOLIIKE JA
YLIRAJAISET SUHTEET SUOMEN
JA VIRON VÄLILLÄ

Liikkuvuus, muuttoliike ja ylirajaiset suhteet Suomen ja Viron välillä on ensimmäinen kirja-antologia, joka käsittelee Suomen ja Viron välistä muuttoliikettä ja liikkuvuutta sekä näiden maiden välisiä ylirajaisia suhteita. Kirjan 15 lukua käsittelevät aihepiiriä eri yhteiskunnallisten ja humanististen tieteenalojen näkökulmasta. Teos on 19 suomalaisen ja virolaisen tutkijan yhteistyön tulos. Kirjan fokus on 1990-luvulta alkaneessa kehityksessä, jolloin rautaesiripun kaatuminen ja Viron uudelleen itsenäistyminen muuttivat perusteellisesti liikkuvuuden edellytyksiä maiden välillä. Joissakin kirjan luvuissa on kuitenkin pidempi historiallinen perspektiivi. Kirja on julkaistu myös viron kielellä. Tämän lisäksi kirjan johdantokappale on käännetty englannin kielelle. Kirja on suunnattu sekä akateemiselle että laajemmalle yleisölle.

Siirtolaisuusinstituutti 2020. Julkaisuja 28. 272 s

Hinta 30 € + toimituskulut

Kaikkien instituutin julkaisujen tilaus:
<http://kauppa.siirtolaisuusinstituutti.fi/>